

РЕЛИГИОЗНО-МОРАЛНИ И ПРИВРЕДНИ КАЛЕНДАР

ЗА

НАРОД И СВЕШТЕНСТВО

ЗА ГОДИНУ

1898

ГОДИНА I.

УРЕДИЛИ:

ДИМ. К. МИХАИЛОВИЋ

СВЕШТЕНИК — РЕДОВАН ЧЛАН СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА, И

ДРАГУТИН ДИМИТРИЈЕВИЋ

БАКАН.

БЕОГРАД

ЕЛЕКТРИЧНА ШТАМПАРИЈА ЂУРЕ СТАНОЈЕВА

1897.

ЦЕНА 80 ПАРА ДИН.

Садржај.

СТРАНА

I. Јалендарски део

1. Дани у које су радње затворене; државне светковине; слава економских завода	30
2. Владалачки дом	31
3. Црквена Управа	32

II. Религиозно-морални део

1. Читаоцима	33
2. Михаил, архијепископ београдски и Митрополит српски	35
3. Значај вере у историји српског народа	37
4. Хришћански дом	43
5. О хришћанским празницима	47
6. Рад	50
7. О посту	55
8. Кратке поуке за сваког хришћанина — од Вел. Марковића	57

III. Привредни део и забава

1. Прво знање у подизању нових винограда — од Паје Тодоровића-Ђаковчића	63
2. Јабука — од Благ. Д. Тодоровића	68
3. Узроци и лечење надуна у наше стоке — од Вл. Ђорђевића	75
4. Метил у пчела	82
5. Земљорадничке задруге	89
6. Ни куваној не веруј — од поп Јове Цветковића.	93

Т 14609 / 1898

ПРИМЕРАК

РЕЛИГИОЗНО-МОРАЛНИ И ПРИВРЕДНИ КАЛЕНДАР

ЗА

НАРОД И СВЕШТЕНСТВО

ЗА ГОДИНУ

1898

ГОДИНА I.

УРЕДИЛИ:

ДИМ. К. МИХАЛОВИЋ

СВЕШТЕНИК — РЕДОВАН ЧЛАН СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА, И

ДРАГУТИН ДИМИТРИЈЕВИЋ

ЉАКОН.

БЕОГРАД

ЕЛЕКТРИЧНА ШТАМПАРИЈА ЂУРЕ СТАНОЈЕВА

1897.

а Т 1388

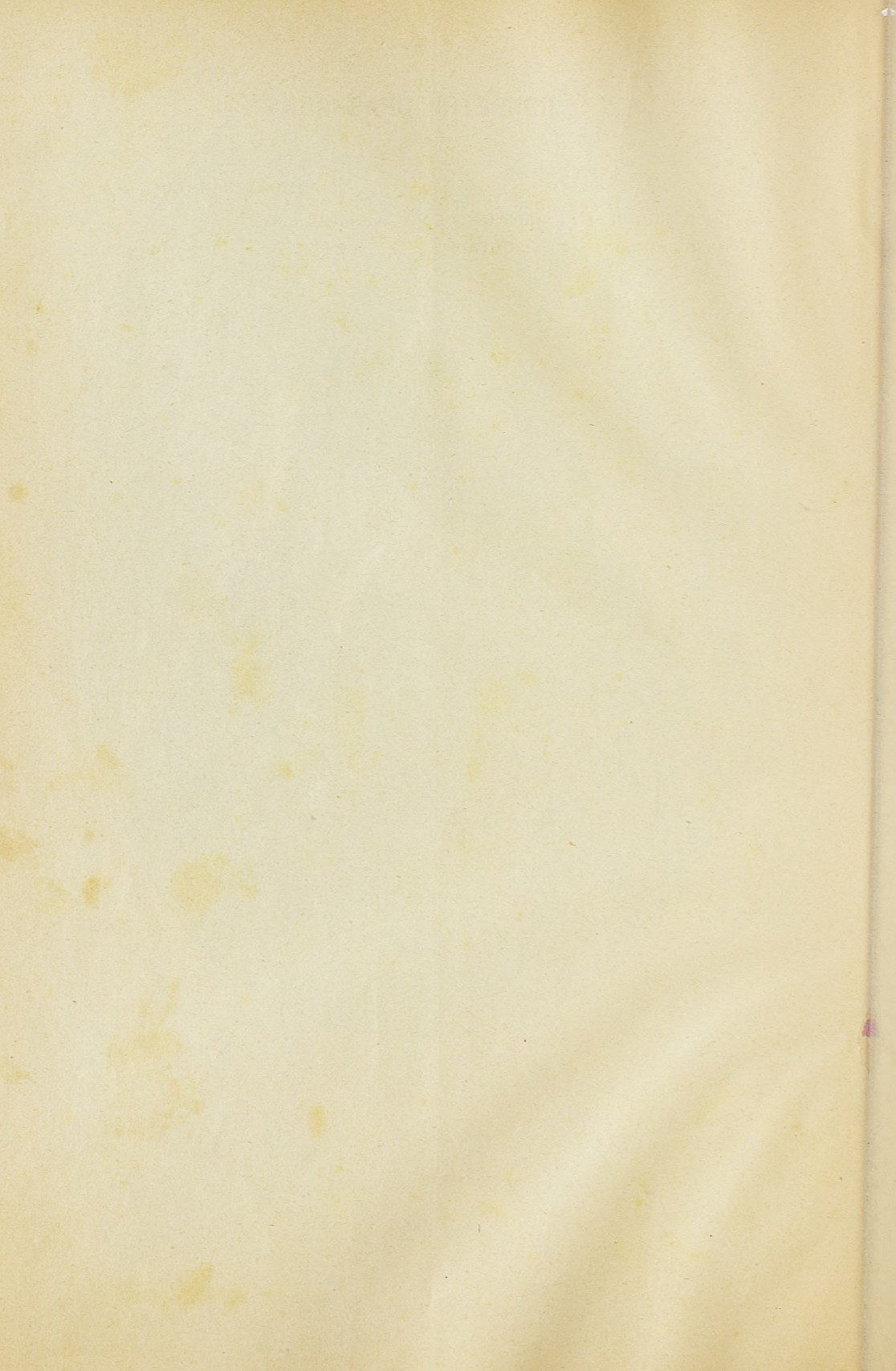
~~Т 44609 1898~~

Р. 2101/58

Мухомовъ
Архипастырскій Свѣдѣтель
Министромъ Грѣше
1894

ПОКРЕТНИ ПРАЗНИЦИ

ПРАВОСЛАВНИ:

Триод почиње	25. јануара.
Месне покладе	8. фебруара
Беле »	15. »
Тод. Субота	21. »
Цвети	29. марта
Вел. Петак	3. априла
Ускрс	5. »
Преполовен.	29. »
Спасов-дан	14. маја
Духови	24. »
Сви Свети	31. »
Задушнице	7 фебруара 23.
	маја и 24. октобра.

РИМОКАТОЛИЧКИ:

Седамдесет-	
ница	6. фебруара
Пепељ. Среда	23. »
Цвети	3. априла
Ускрс	10. »
Спасов-дан	19. маја
Духови	29. »
Св. Тројица	5. »
Брашанчево	
(Телово)	9. јуна

Од непокретних празника и светаца пада:

40 мученика у понедељак 9. марта. — Ђурђев-дан у четвртак 23. априла. — Петров-дан у понедељак 29. јунија. — Митров-дан у понедељак 26. октобра. — Божић у петак 25. децембра.

ГОДИНА 1898 ПРОСТА ЈЕ

Ове је године по црквеном рачунању, а по календару:
Јулиј. Григ. Правосл.

1. Златни број у кругу ме-			
сечевом	18	18	15
2. Епакта	XVIII	VII	III
3. Година у кругу сунчеву .	3	3	14
4. Индикт	11	11	11
5. Недељно слово	D	B	Г
6. Пасхално-слово	—	—	Н
7. Основаније	—	—	XVIII

Владајућа планета **Сунце**.

ЈАНУАР — ИМА 31 ДАН — (СРЕЧАЊ)

ДАНИ	ПО СТАРОМ	Д.	ПО НОВОМ	МЕНЕ МЕС.
Ч. 1	Обр. госп. Вас. В. н. г.	13	Хиларије	
П. 2	Силвестр папа рим.	14	Феликс	
С. 3	Малах. и Гордије ☩	15	Павле пустињак	

Недеља пред Просвјешченијем. Гл. 6. Еванђ. васкрс. 9. на литург. апостол. зач. 298. Еванђеље Марково зач. 1.

Н. 4	Евстатије арх.)*	16	Марцело папа	
П. 5	Теоп. и Теон. (Кр. д.)	17	Антоније	Посл. ч. 3
У. 6	Богојављење	18	Приска девојка	у 4 с. 46
С. 7	Саб. Јов. Крстит.	19	Канут	м. по под.
Ч. 8	Георгије и Емилијан	20	Фабијан	мраз.
П. 9	Муч. Полијевкто	21	Агница девојка	
С. 10	Григорије епископ ☩	22	Викентије	

Недеља по Просвјешченију. Гл. 7. Еванђ. Васкрс. 10. на литургији апостол. зач. 224 од пола еванђ. Матеја зач. 8

Н. 11	Преп. Теодосије	23	Венч. Маријино	
П. 12	Мученица Татијана	24	Тимотије	Нов месец
У. 13	Емил и Стратон	25	Обраћ. Павлово	10 у 8 с. и
С. 14	Св. Сава I арх. срп.	26	Поликарпо	24 м. пре
Ч. 15	Павле Тивејски	27	Јов. Златоуст	под. лепо
П. 16	Часне вериге	28	Карло велики	време
С. 17	Антоније велики ☩	29	Франц Салез	

Недеља 32 Гл. 8. Еванђ. васкрс. 11. на литургији апостол. зач. 285. Еванђ. Лукино зач. 94.

Н. 18	Макс. Атан. и Кирил	30	Мартина девојка	
П. 19	Макарије Египћанин	31	Петар Нолас.	Прва чет.
У. 20	Јевтимије Велики	1	Фебр. Пгњат.	17 у 3 с. 32
С. 21	Максим исповедник	2	Сретење	м. по п.
Ч. 22	Тимотије и Анастасије	3	Трипун и В.	благо вре-
П. 23	Климент еп. анкирски	4	Вероника	ме
С. 24	Преп. мати Ксенија	5	Агата	

Недеља 33 Митара и Фарисеја (Трипод) гл. 1. Еванђ. васкр. 1. на литург. ап. зач. 296, еванђ. Луке зач. 89.

Н. 25	Григорије Богослов ☩	6	Седамдесетница	
П. 26	Ксеноф. и друж.	7	Ромуалдо	Пун мес.
У. 27	Прен. м. Ј. Златоуста	8	Иван Исповед.	25 у 7 с.
С. 28	Јеврем Сириј	9	Аполонија	24 м. по п.
Ч. 29	Прен. м. Игњ. Богон.	10	Сколастика	вејавица
П. 30	Вел. Три Јерарха	11	Еуфросина	и мраз
С. 31	Кир и Јован врач.	12	Евлалија	

*)Овим словима штампани су српски свеци.

[illegible]

ФЕБРУАР — ИМА 28 ДАНА — (ВЕЉАЧА)

ДАНИ	ПО СТАРОМ	Д.	ПО НОВОМ	МЕНЕ МЕС.
------	-----------	----	----------	-----------

Недеља 34 Блуд. Сина Гл. 2. Еванђ. васкр. 2., на литург.
апостол зач. 135. еванђеље Луке зач. 79.

Н.	1 Мученик Трифун	13 Катарина	
П.	2 Срет. Господње ☿	14 Валентин	Посл. чет.
У.	3 Симеон Богопримац	15 Анастасије	2 у 1 с. и 34
С.	4 Преп Исидор	16 Јулијана девојка	м. по пон.
Ч.	5 Муч. Агатија	17 Констација	ветар
П.	6 Вукол. еп. смирн.	18 Симеун	
С.	7 Партеније еп. (Зад.)	19 Јулијана	

Недеља 35 месопусна. Гл. 3. Еванђ. васкр. 3, на литургији
апостол зач. 140. еванђ. Мат. зач 106.

Н.	8 Сава П Архиеп. Срп. ☿	20 Елевтерије	
П.	9 Мученик Никифор	21 Елеонора	Нов. мес.
У.	10 Муч. Харалампије	22 Петрова Слава	8 у 8 с. и
С.	11 Ђорђ. Крат. и Вл.	23 Пепељ Среда	40 м. у
Ч.	12 Мелетије патријарх	24 Матија Апостол	вече мраз
П.	13 Симеон Мироточиви	25 Валпурга	
С.	14 Авксентије и Кирил	26 Александар	

Недеља бела. Гл. 4. Еванђ. васкр. 4, на литург. апостол зач.
112. еванђ Мат. зач. 17.

Н.	15 Ап. Онис (Б. покладе)	27 Леандар епископ	
П.	16 Муч. Памф. (П. пост.) ☿	28 Романус	Прва четв.
У.	17 Теодор Тирон	1 Март Албин	16 у 12 с.
С.	18 Лав папа	2 Симплиције	и 13 м. по
Ч.	19 Апостол Архип	3 Кунигунда	поноћи
П.	20 Лав. еписк катански	4 Казимир	мразовито
С.	21 Тимотије (Тод. суб.)	5 Евсевије	

Недеља прва поста (Чиста) Гл. 5. Еванђ. васкр. 5, на литург.
апост. зач. 329. од пола, еванђ. Јована зач. 5.

Н.	22 Прогл. Краљевине	6 Фридолин	Пун мес.
П.	23 Поликарп епископ	7 Тома из Аквина	24 у 10 с.
У.	24 I и II обр. г. Јов. Кр. ☿	8 Иван од Бога	и 28 м. пре
С.	25 Тарасије патр. цар.	9 Кирил и Метод	под. благо
Ч.	26 Порфирије епископ	10 40 мученика	и пријатно
П.	27 Прокопије Декапол.	11 Праклије	време
С.	28 Василије и Марина	12 Григорије	

[illegible]

МАРТ — има 31 дан — (ОЖУЈАК)

ДАНИ	ПО СТАРОМ	Д.	ПО НОВОМ	МЕНЕ МЕС.
------	-----------	----	----------	-----------

Друга недеља поста (пачиста) Гл. 6. Еванђ. васкр. 6, на литург.
апост. зач. 304 и 318. еванђ. Марка 7. и Јов. 36.

Н. 1	Муч. Евдокија	13	Розина	Пос. чет. 3 у 8 с. 48 м. изјутра д. топло н. хладно
П. 2	Теод. еп. кирин.	14	Матилда	
У. 3	Евтроп. Клеон. ☿	15	Лонгин	
С. 4	Преп. Герасим	16	Кирјак.	
Ч. 5	Муч. Конон	17	Гертруда	
П. 6	42. муч. у Аморији	18	Едвард	
С. 7	Вас., Јевр., Евген.	19	Јосиф заручник	

Трећа недеља поста (крстопоклона) Гл. 7. Еванђ. вас. 7. на
литургији апост. зач. 311. еванђ. Марка зач. 37.

Н. 8	Теофилакт еп.	20	Јоаким	Нов. мес. 10 у 9 с. 37 м. пре п. облачно
П. 9	40 муч. (Младенци)	21	Бенедикт	
У. 10	Муч. Кодрат и др. ☿	22	Октавијан	
С. 11	Софроније патр. јер.	23	Викторин	
Ч. 12	Григорије Двојеслов	24	Гаврил архангел	
П. 13	Пренос м. Ник. патр.	25	Благовести	
С. 14	Преп. Венедикт	26	Кастул	

Четврта недеља поста (средопосна) Гл. 8. Ев. васкр. 8. на
литург. апост. зач. 314 и 329. ев. Мар. 40 и Мат. 10.

Н. 15	Муч. Агапије и др.	27	Руперт	Прва чет. 18 у 8 с. 40 м. у вече суснежица
П. 16	Муч. Савин и Троф.	28	Гунтрам	
У. 17	Алексије ч. Божји ☿	29	Еустазије	
С. 18	Кирил арх. алекс.	30	Гвидо из Ареца	
Ч. 19	Хрисант и Дарије	31	Амос пророк	
П. 20	Јован и Сергије	1	Април Хуго	
С. 21	Јаков епископ	2	Франц Паула	

Пета недеља поста (глувна) Гл. 1 Еванђ. вас. 9, на лит. апост.
зач. 321. од пола и 208. еванђ Марк. 47 и Лука 35

Н. 22	Свети Василије	3	Цвети	Пун мес. 25 у 10 с. и 19 м. у вече киша
П. 23	Никон и 200 учен.	4	Исидор	
У. 24	Захарије и Артемије ☿	5	Вићентије	
С. 25	Благовести	6	Сикстус	
Ч. 26	Сабор Ар. Гаврила	7	Целестин папа	
П. 27	Матрона и Теодос.	8	Дионисије	
С. 28	Преп. Иларије (Л. суб.)	9	Марија Клеоп.	

Шеста недеља поста (Цветна) Јутр. Еванђ. Мат. 83 на
литургији апостол зач. 247. еванђ. Јов. зач. 41.

Н. 29	Цвети	10	Ускрс.	
П. 30	Јован Лествичник	11	Ускрш. понед.	
У. 31	Ипатије, Јона митропол.	12	Јулије I папа	

[illegible]

ДПРХИ — ИМА 30 ДАНА — (ТРАВЊ)

ДАНИ	ПО СТАРОМ	Д.	ПО НОВОМ	МЕНЕ МЕС.
С.	1 Марија египћанка ☿	13	Херменегилд	Посл. ч. 1
Ч.	2 Преподобни Тит	14	Тибурције	у 3 с. 27
П.	3 Велики петак	15	Анастасија	м. по п.
С.	4 Преподобни Јосиф	16	Турибије	киша.

Недеља светла, на литургији апост. зач. 1. еванђ. Јов. зач.
1. На вечерњу еванђ. Јов. зач. 65.

Н.	5 Васкрс. Хрстово	17	Рудолф	Нов мес.
П.	6 Васкр. понед.	18	Аполоније	8 у 11 с. и
У.	7 Васкр. уторак	19	Хермоген	20 м. у в.
С.	8 Апостол Продијон ☿	20	Домицила	лепо и
Ч.	9 Мученик Евпсихије	21	Анзелм	пријатно
П.	10 Муч. Терентије	22	Леонидас	време
С.	11 Свмч. Антипа	23	Адалберт	

Недеља Томина. Еванђ. васкр. 1. на литургији апост. зач.
14. еванђ. Марково. зач. 65.

Н.	12 Василије еп. париски	24	Ђурђев дан	
П.	13 Свмч. Артемон	25	Евангелист Марко	Прва чет.
У.	14 Мартин папа рим.	26	Клетус	17 у 3 с. и
С.	15 Арпстарх и Трофим	27	Перегрин	4 м. у јут.
Ч.	16 Агап. Ирин. и Хија	28	Виталис	д. топло а
П.	17 Симеон персид ☿	29	Петар муч.	н. хладно
С.	18 Јован уч. Гр. Дек.	30	Катарина сен.	

Недеља Мирносица. Еванђ. васкр. 3. на литург. ап. зач. 16.
еванђ. Марково. зач. 69.

Н.	19 Јован ветхонешчерник	1	Мај Филип	
П.	20 Преп. Теодор Трихина	2	Анастасије	Пун. мес.
У.	21 Јануарије и др.	3	Обретеније †	24 у 7 с. и
С.	22 Преп. Теодор Сикеот.	4	Флоријан V	33. м. у
Ч.	23 Ђурђев-дан	5	Пије V	јутру вед.
П.	24 Муч. Сава Стратил. ☿	6	Јован из Дамас.	и хладно
С.	25 Евангел. Марко	7	Станислав	

Недеља Раслабљеног. Еванђ. васкрс. 4. на литургији апост.
зач. 23. еванђ. Јов. зач. 14

Н.	26 Василије епископ	8	Михаило	Пос. чет.
П.	27 Симеон срод. Госп.	9	Глигорије Назијанин	30 у 10 с.
У.	28 Јасон и Сосипатр	10	Антонин	36 м. у в.
С.	29 Василије Остр (Преп.)	11	Мамерто	киша.
Ч.	30 Ап. Јаков брат Јов. ☿	12	Панкрације	

[illegible]

ДАНИ	ПО СТАРОМ	Д.	ПО НОВОМ	МЕНЕ МЕС.
П. 1	Пророк Јеремија	13	Сервације	
С. 2	Атанас. Александр.	14	Бонифације	
Недеља Самарјанке. Еванђ. васкр. 7. на литург. апост. зач. 28. еванђ. Јов. зач. 12.				
Н. 3	Тимотије и Мавро	15	Исидор	Нов. мес. 8 у 1 с и 58 м. по подне киша.
П. 4	Муч. Пелагија	16	Иван Непомук	
У. 5	Муч. Ирина	17	Бруно	
С. 6	Прав. и мног. Јов.	18	Венанције	
Ч. 7	Муч. Акакије	19	Спасов-дан	
П. 8	Еванђ. Јован ☉	20	Бернардин	
С. 9	Пренос м. св. Николе.	21	Константин В.	
Недеља слепога. Еванђ. васкр. 8. на литургији апост. зач. 38. еванђ. Јов. зач. 34.				
Н. 10	Ап. Симон Зилот	22	Јелена цар.	Прва ч. 16 у 6 с. 14 м. по подне киша.
П. 11	Кирил и Методије	23	Дезидерије	
У. 12	Арх. Никодим I.	24	Јованка	
С. 13	Муч. Гликерија	25	Гргур VII. п.	
Ч. 14	Вазнесење Господње	26	Филип I.	
П. 15	Пахомије велики	27	Марија Магд.	
С. 16	Теод. ос. и Јевр. ☩	28	Герман	
Недеља св. Отаца. Еванђ. васкр. 10. на литургији апост. зач. 44. еванђ. Јов. зач. 56.				
Н. 17	Апост. Андроник	29	Духови	Пун мес. 23 у 3. 11. м. по под. киша.
П. 18	Муч. Теод. и Петар	30	Духов. понед.	
У. 19	Свмч. Патрикције	31	Феликс I.	
С. 20	Св. Стеван Пиперски	1	Јуни Никод.	
Ч. 21	Цар. Кост. и ц. Јел.	2	Еразмо	
П. 22	Св. Јов. Владимир	3	Клотилда	
С. 23	Еп. Мих. (Задушнице) ☉	4	Квирин	
Недеља педесетнице. Еванђ. јутрење Јов. зач. 65, на литург. апост. зач. 3, еванђ. Јов. зач. 27.				
Н. 24	Дух. (св. Тројице)	5	Св. Тројица	Посл. чет. 30 у 7 с. 5 м. из јутра ведро и лепо време
П. 25	Духов. понедељак	6	Норберт	
У. 26	Духов. уторак	7	Роберт	
С. 27	Свмч. Терапонт	8	Медардо	
Ч. 28	Никита епс. халкидон.	9	Брашанчево	
П. 29	Муч. Теодосија	10	Маргарита	
С. 30	Преп. Исакије ☩	11	Варнава	
Недеља 1 свију светих. гл. 8. Еванђ. васкр. 1. на литург. апост. зач. 33, еванђ. Мат. зач. 38.				
Н. 31	Ап. Јермије (П. пок.)	12	Василид	

ДАНИ	ПО СТАРОМ	Д.	ПО НОВОМ	МЕНЕ МЕС.
П.	1 Муч. Јустин (пост.)	13	Антон п.	Нов мес.
У.	2 Никифор патр. цар.	14	Василије В.	7 у 5 с. 19
С.	3 Муч. Лукилијан	15	Витус	м. у јутру
Ч.	4 Митрофан патр.	16	Бено	олуја п
П.	5 Доротије еп. тирски	17	Рајнер	град.
С.	6 Висарион, Текла	18	Марцелин	

Недеља 2. Глас 1. Еванђ. васкр. 2. На литург. апостол зач.
81 од пола, еванђ. Мат. зач. 9.

Н.	7 Теодот еп. Мар. ☉	19	Гервасије	Прва чет. 15 у 5 с 54 м. у јутру лепо в.
П.	8 Теодор Стратилат	20	Флорентина	
У.	9 Кирил арх. алекс.	21	Алојзије	
С.	10 Тимотије еп. пруски	22	Павлин	
Ч.	11 Вартоломеј и Варнава	23	Сидонија	
П.	12 Онуфрије, Петар	24	Ивањ-дан	
С.	13 Мученица Акилина	25	Проспер	

Недеља 3. Глас 2. Еванђ. васкр. 3, на литург. апост. зач. 88,
еванђ. Мат. зач. 18.

Н.	14 Пророк Јелсије	26	Јеремија прор.	Пун мес. 21 у 10 с. п 12. м. у вече киша
П.	15 Кн. Лазар (В. д.) ☉	27	Владислав краљ	
У.	16 Чудотворац Тихон	28	Лав II папа	
С.	17 Исм., Ман. Савел.	29	Петров-дан	
Ч.	18 Муч. Леон., Ипатије	30	Спом. Павлов	
П.	19 Јуда брат Господ.	1	Јул Теобалд	
С.	20 Методије еп. патар.	2	Похођ. Богор.	

Недеља 4. Глас 3. Еванђ. васкрс. 4, на литургији апостол
зач. 93. еванђ. Мат. зач. 25.

Н.	21 Муч. Ју лијан тар. ☉	3	Анатолије	Посл. чет. 28 у 5 с. 42 м. п. п. лепо време.
П.	22 Евсевије еп. самосатски	4	Удалрико	
У.	23 Муч. Агрипина	5	Кирил и Метод	
С.	24 Рожд. Јов. кр. (И. д.)	6	Исаја пророк	
Ч.	25 Муч. Февронија	7	Вилибалдо	
П.	26 Преподобни Давид, Јов.	8	Килијан	
С.	27 Преп. Сампсон	9	Викторија	

Недеља 5. Глас 4. Еванђ. васкр. 5. на литургији апостол
зач. 103, еванђ. Мат. зач. 28.

Н.	28 Пренос м. Кира и Јов. ☿	10	Амалија	
П.	29 Ап. Петар и Павле	11	Пије I папа	
У.	30 Сабор 12 апостола	12	Хајнрих	

[illegible]

ЈУЛИ — ИМА 31 ДАН — (СРПАН)

ДАНИ	ПО СТАРОМ	Д.	ПО НОВОМ	МЕНЕ МЕС.
С.	1 Врач. Кузман и Дамјан	13	Маргарита	
Ч.	2 Полаг. хаљ. Богор.	14	Бенавентура	
П.	3 Муч. Јакинџ	15	Растанола апостак	
С.	4 Андрија арх. крит.	16	Марија	

Недеља 6. Глас 5. Еванђ. васкр. 6, на литург. апостол
зач. 110. еванђ. Мат. 29.

Н.	5 Атанасије атонски	17	Алексије	
П.	6 Преп. Сисој велики ☉	18	Арнолд	Нов мес.
У.	7 Тома и Акакије	19	Арсеније	6 у 8. с 47
С.	8 Вмч. Прокопије	20	Илија пророк	у вече л.
Ч.	9 Муч. Панкратије	21	Данило пророк	време
П.	10 45. муч. у Никопољу	22	Марија Магд.	
С.	11 Еуфемија, Олга	23	Аполинарије	

Недеља 7. Глас 6. Еванђ. васкр. 7. на литургији апостол
зач. 116, еванђ. Мат. зач. 33.

Н.	12 Прокло и Иларије	24	Христина	Прва чет.
П.	13 Сабор арх. Гаврила	25	Јаков апостол	14 у 2 с. 40
У.	14 Апостол Акила ☿	26	Ана	м. по под.
С.	15 Кирик и м. Јулита	27	Пантелија	киша а за
Ч.	16 Свмуч. Атиноген	28	Инокентије I	тим л.
П.	17 Марина (огњ. Марија)	29	Марта	време.
С.	18 Јакинџ и Емилијан	30	Абдон	

Недеља 8 св. отаца. Глас 7. Еванђ. васкр. 8 на литургији
апост. зач. 334, еванђ. Јован. зач. 56.

Н.	19 Макр. с. Василија Вел.	31	Игњат Лојола	
П.	20 Пророк Илија ☿	1	Авг. Ч. Вер.	Пун мес.
У.	21 Симеон и пр. Језекиљ	2	Порцијункула	20 у 5. с 30
С.	22 Марија Магдалена	3	Стеван	м. у јутру
Ч.	23 Трофим и Теофил	4	Доминик	лепо но
П.	24 Муч. Христина	5	Марија снежна	ветровито
С.	25 Успеније св. Ане	6	Преображење	

Недеља 9. Глас 8. Еванђ. васкр. 9. на литург. апост. зач.
128, еванђ. Мат. зач. 59.

Н.	26 Јермолај, Параскева	7	Кајетан	
П.	27 Великомуч. Пантелејмон	8	Киријак	Посл. чет.
У.	28 Прохор и Никанор ☿	9	Роман	28 у 7 с п
С.	29 Муч. Калиник	10	Лаврентије	13 м. у в.
Ч.	30 Мати Ангелина	11	Сузана	киша.
П.	31 Јевдоким (покл. Госп.)	12	Клара	

[illegible]

АВГУСТ — има 31 дан — (КОЛОВОЗ)

ДАНИ	ПО СТАРОМ	Д.	ПО НОВОМ	МЕНЕ МЕС.
С.	1 Налаз. † (Макав.) пост	13	Хиполит	

Недеља 10. Глас 1. Еванђ. васкр. 10, на лит. апост. зач.
131. еванђ. Мат. зач. 72.

Н.	2 Краљев-дан	14	Евсевије	
П.	3 Исак., Далм., Фауст	15	Вед. Госпођа	Нов. мес.
У.	47 деце у Ефесу	16	Рокус	5 у 11 с. 34
С.	5 Муч. Евсигније ☉	17	Либерат	пре под.
Ч.	6 Преображење	18	Јелена цар.	ведро
П.	7 Муч. Дометије	19	Лодовик	лепо време
С.	8 Емилијан и Мирон	20	Стев. кр. угар.	

Недедља 11. Глас 2. Еванђ. васкр. 11, на литурџ апостол
зач. 141. еванђ. Мат. зач. 77.

Н.	9 Апостол Матија	21	Франциска	
П.	10 Архиђ. Лаврентије	22	Тимотије	Прва чет.
У.	11 Еупло и Сосана	23	Филип	12 у 9 с.
С.	12 Фотије и Аникит ☾	24	Бартоломије	32 м. у в.
Ч.	13 Максим Исповедник	25	Генезије	ведро но
П.	14 Пророк Михеј	26	Самуило	ветровито
С.	15 Усп. Бог. (В. Госп.)	27	Јосиф	

Недеља 12. Глас 3. Еванђ. васкр. 1, на литурџ. апостол
зач. 158. еванђ. Мат. зач. 79.

Н.	16 Пренос убруса Госп.	28	Августин	
П.	17 Мирон, Страт и др.	29	Усејекновење	Пун мес.
У.	18 Муч. Флор и Ловро	30	Роза	19 у 1 с.
С.	19 Андрија Стратил. ☼	31	Рајмунд	50 м. по п.
Ч.	20 Пророк Самуило	1	Септ. Егидије	лепо време
П.	21 Апост. Тадија	2	Антоније	
С.	22 Муч. Агатоник	3	Рајмунд	

Недеља 13. Глас 4. Еванђ. васкр. 2, на литурџ. апостол
зач. 166, еванђ. Мат. зач. 87.

Н.	23 Муч. Јуп	4	Розалија	
П.	24 Свмуч. Евтих	5	Викторин	Посл. чет.
У.	25 Ап. Вартол. и Тит	6	Захарија	26 у 11 с.
С.	26 Адријан и Наталија ☾	7	Регина	51 м. пре
Ч.	27 Преп. Пимен	8	Мала Госпођа	под. лепо
П.	28 Мојсије Мурин	9	Горгоније	време.
С.	29 Усејк. гл. Јов Крст.	10	Никола	

Недеља 14. Глас 5. Еванђ. васкр. 3, на литурџији апостол
зач. 170, еванђ. Мат. зач. 89.

Н.	30 Сабор Срп. Просвет.	11	Аврам праотац	
П.	31 Полаг. појаса Богор.	12	Гвидо	

[illegible]

СЕНТЕМБАР — ИМА 30 ДАНА — (РУЈАН)

ДАНИ	ПО СТАРОМ	Д.	ПО НОВОМ	МЕНЕ МЕС.
У.	1 Симеун Столпник	13	Маврикије	Нов мес. 4 у 1 с. и 10 и м. по поноћи
С.	2 Муч. Мамант	14	Крстов-дан	
Ч.	3 Јоаник II. п. патр. срп.	15	Никодим	
П.	4 Вавила еп. и Мојсеј ☩	16	Људмила	
С.	5 Захарија и Јелисав.	17	Хилдегарда	

Недеља 15. Глас 6. Еванђ. васкр. 4, на литург. апостол
зач. 176, еванђ. Мат. зач. 92.

Н.	6 Муч. Евдокије	18	Тома	Прва чет. 11. у 3 с. 39 м. у јут. л. време
П.	7 Муч. Созонт.	19	Јануарије	
У.	8 Рожд. Бог. (М. Гос.)	20	Евстахије	
С.	9 Јоаким и Ана	21	Матеј Еванг.	
Ч.	10 Минодора и Митродора	22	Мавриције	
П.	11 Преп. Теодора ☩	23	Текла	
С.	12 Свмч. Автоном	24	Руперт	

Недеља 16, пред воздвиженијем, гл. 7. Еванђ. васкр. 5, на
лит. апост. зач. 215. еванђ. Јов. 9.

Н.	13 Сатник Корнилије	25	Клеофас	Пун мес. 18. у 12 с. 10 м. по п. киша.
П.	14 Возд. чес. (Кр. д.)	26	Кипријан	
У.	15 Вмуч. Никита	27	Косма и Дамјан	
С.	16 Вмуч. Еуфимија	28	Већеслав краљ	
Ч.	17 Софија и 3. њ. кћери	29	Арх. Михаило	
П.	18 Отац Евменије ☩	30	Јероним	
С.	19 Трофим и Саватије	1	Октоб. Ремигије	

Недеља 17. по воздвиженију. Гл. 8. Еванђ. васкр. 6, на лит.
апост. зач. 203. еванђ. Марка зач. 37.

Н.	20 Вмуч. Евстатије	2	Леодегарије	Посл. чет. 25 у 7 с. и 4 м. у в. променљ.
П.	21 Апостол Кодрат	3	Кандид	
У.	22 Фока и пр. Јона	4	Франциск, С.	
С.	23 Зачеће Јов. Крститеља	5	Плацид	
Ч.	24 Симон краљ првов.	6	Фидес	
П.	25 Преп. Еуфросинија ☩	7	Јустина	
С.	26 Смрт Јована еванг.	8	Бригита	

Недеља 18. Глас 1. Еванђ. васкр. 7, на литургији апост.
зач. 188, еванђ. Лукино зач. 17.

Н.	27 Муч. Калистрат	9	Дионисије	
П.	28 Преп. Харитон	10	Франц. Борђ.	
У.	29 Киријак от. (Михољ д.)	11	Никасије	
С.	30 Григорије из Арменије	12	Максимилијан	

[illegible]

ОКТОБАР — има 31 дан — (листопад)

ДАНИ	ПО СТАРОМ	Д.	ПО НОВОМ	МЕНЕ МЕС.
Ч. 1	Покров Богород.	13	Коломан	
П. 2	Кипр. и Јустина	14	Калист	
С. 3	Дионис. Ареоп. ☸	15	Терезија	

Недеља 19. Глас. 2. Еванђ. васкр. 8, на литург. апостол
зач. 194. еванђ. Лук. зач. 26.

Н. 4	Стеван Штиљановић	16	Галус	
П. 5	Муч. Харитина	17	Хедвига	Нов мес.
У. 6	Апостол Тома	18	Еванг. Лука	3 у 1 с. 37
С. 7	Сергије и Вакхо	19	Фердинанд	м. по
Ч. 8	Преп. Пелагија	20	Фелицијан	пон. вет.
П. 9	Стеван деспот	21	Урсула	и хладно
С. 10	Муч. Евлампие ☸	22	Кордула	

Недеља 20 св. отаца. Гл. 3. Еванђ. васкр. 9, на литургији
апост. зач. 334 еванђ. Јов. зач. 56.

Н. 11	Апостол Филин	23	Иван Капистран	
П. 12	Муч. Пров и Тарах	24	Арх. Рафаило	Прва чет.
У. 13	Карпо и Папила	25	Хрисант	10 у 10 с.
С. 14	Преп. М. Параск.	26	Амадеус	9 м. пре п.
Ч. 15	Јевтим и Лукијан	27	Влоренције	хладно и
П. 16	Муч. Лонгин	28	Симеун и Јуда	ветровито
С. 17	Пророк Осија ☸	29	Евсевија	

Недеља 21. Глас 4. Еванђ. васкр. 10, на литургији апостол
зач. 100, еванђ. Лук. зач. 35.

Н. 18	Евангелист Лука	30	Клаудије	
П. 19	Пророк Јоил	31	Фолфганг	Пун мес.
У. 20	Артемије	1	Нов Сви Свети	17 у 1 с. 18
С. 21	Преп. Иларион	2	Задуснице	м. по пон.
Ч. 22	Аверкије епископ	3	Хуберт	облачно и
П. 23	Јаков брат Госп.	4	Карло Бором	хладно
С. 24	Муч. Арета и д. (Зад.)	5	Емерих	

Недеља 22. Глас 5. Еванђ. васкр. 11, на литург. апост. зач.
220. еванђ. Лук. зач. 83.

Н. 25	Марк. и Мартир ☸	6	Леонард	
П. 26	Вмуч. Димитрије	7	Енгалберт	Посл. чет.
У. 27	Мученик Нестор	8	Готфрид	25 у 3 с. 27
С. 28	Арсен. архиеп. срп.	9	Теодор	м. по под.
Ч. 29	Аврамије, Анастасије	10	Трифун	променљ.
П. 30	Милутин , краљ срп.	11	Мартин еп.	
С. 31	Стахије и Амплије	12	Емилијан	

[illegible]

НОВЕМБАР — има 30 дана — (СТУДЕНИ)

ДАНИ	ПО СТАРОМ	Д.	ПО НОВОМ	МЕНЕ МЕС.
------	-----------	----	----------	-----------

Недеља 23. Глас 6. Еванђ. васкр. 1, на литург. апостол
зач. 215, еванђ. Лук зач. 38.

Н. 1	Врач. Кузм. и Дамјан	13	Станислав	Нов мес. 2 у с. 20 м. по подне ведро.
П. 2	Акинд. и Автон. ☉	14	Венерада	
У. 3	Обн. хр. св. Ђурђа	15	Леополд	
С. 4	Јоаникије велики	16	Отмар	
Ч. 5	Галакт. и Епистим	17	Григорије	
П. 6	Павле арх. Царигра.	18	Роман	
С. 7	33 муч у Мелитини	19	Јелисавета	

Недеља 24. Глас 7. Еванђ. васкр. 2, на литург. апостол
221 и 305. еванђ. Лук. 39 и 51.

Н. 8	Саб. Арх. Мих. ☽	20	Феликс	Прва чет. 8 у 6 с. 5 м. у в. му- тно и обл. време
П. 9	Онисифор и Порфир	21	Ваведеније	
У. 10	Ераст, Олимп и др.	22	Цецилија	
С. 11	Стеван Дечански	23	Климент	
Ч. 12	Јов. патр. алек.	24	Хризоген	
П. 13	Јован Златоуст	25	Катарина	
С. 14	Ап. Филип (Б. покл.)	26	Конрад	

Недеља 25. Глас 8. Еванђ. васкр. 3, на литургији апостол
зач. 334 еванђ. Лук. зач. 53.

Н. 15	Муч. Гурије (Пост)	27	Виргилије	Пун мес. 16 у 5 с. 39 м. у јут. облачно и хладно.
П. 16	Еванг. Матија ☼	28	Состен	
У. 17	Григорије епископ	29	Сатурин	
С. 18	Платон и Роман	30	Апостол Андрија	
Ч. 19	Пророк Авдија	1	Децем. Елигије	
П. 20	Григор Декаполит	2	Јовијана	
С. 21	Вход. Бог (Вав.)	3	Франц Ксавер	

Недеља 26. Глас 1. Еванђ. васкр. 4, на литургији апостол
зач. 229. еванђ. Лук. зач. 66.

Н. 22	Апостол Филимон	4	Барвара	Посл. чет. 24 у 11 с. 5 м. пре подне хл. киша.
П. 23	Амфил. Алексан.	5	Сава	
У. 24	Вмч. Катарина ☾	6	Никола	
С. 25	Климент папа	7	Амвросије	
Ч. 26	Преп. Алимпије	8	Зачеће Богор.	
П. 27	Јаков Перзијанац	9	Леокадија	
С. 28	Испов. Стеван нови	10	Јудита	

Недеља 27. Глас 2. Еванђ. васкр. 5, на литург. апостол
зач. 258, еванђ. Лук. зач. 71.

Н. 29	Муч. Парамон	11	Дамас
П. 30	Апостол Андреја	12	Евлалија

[illegible]

ДЕЦЕМВАР — има 31 дан — (ПРОСИНА)

ДАНИ	ПО СТАРОМ	Д.	ПО НОВОМ	МЕНЕ МЕС.
У.	1 Пророк Наум ☉	13.	Луција	Нов мес. 1 у 12 с. 43 м. п. п. мраз.
С.	2 Цар Урош срп.	14.	Спиридон	
Ч.	3 Пророк Софоније	15.	Иринеј	
П.	4 Вмч. Варвара	16.	Аделаида	
С.	5 Сава освећени	17.	Лазар	

Недеља 28. Глас 3. Еванђ. васкр. 6, на литургији апост.
зач. 233 и 335, еванђ. Лук. 71 и 24.

Н.	6 Св. отац Никола	18.	Грацијан	Прва чет. 8 у 4 с. 21 у јутру снег.
П.	7 Амвросије епископ	19.	Игњатије	
У.	8 Преп. Пататије ☿	20.	Христијан	
С.	9 Зачеће Богородице	21.	Апостол Тома	
Ч.	10 Јован деспот	22.	Зенон	
П.	11 Данило ступник	23.	Викторија	
С.	12 Св. Спиридон	24.	Адам и Ева	

Недеља 29 праотаца. Глас 4. Еванђ. васкр. 7, на лит. апост.
зач. 250, еванђ. Лук. зач. 76.

Н.	13 Евст., Авкс. (Материце)	25.	Божић	Пун мес. 16 у 12 с. 39 м. по поноћи ве- дро и хл. време.
П.	14 Тирс, Левкије	26.	Св. Стеван	
У.	15 Муч. Елевтерије	27.	Еванг. Јован	
С.	16 Пророк Агеј ☉	28.	Невина деца	
Ч.	17 Пророк Данило	29.	Тома епископ	
П.	18 Муч. Севастијан	30.	Цар Давид	
С.	19 М. Бон., Дан. арх. срп.	31.	Силвестар I.	

Недеља 30 св. Отаца пред Рождеством Глас 5. Еванђ. васкр.
8, на лит. апостол зач. 328. еванђ. Мат. 1.

Н.	20 Игњатије Богонос. ац *	1.	Јан. 1899 г. Н. г.	Пос. чет. 24 у 7 с. 39 м. пре подне мраз.
П.	21 Муч. Јулијана	2.	Макарије	
У.	22 Вмуч. Анастасија	3.	Геновева	
С.	23 10 муч. (Туџин дан)	4.	Титус епископ	
Ч.	24 Муч. Евг. (Бадњи дан) ☿	5.	Телесфор	
П.	25 Рожд. Христово	6.	Три краља	
С.	26 Сабор. Богор.	7.	Луцијан	

Недеља 31 по Рождеству. Глас 6. Еванђ. васкр. 9, на лит.
апост. зач. 200 и 17. еванђ. Мат 4 и 83.

Н.	27 Св. Стеван. Архиђ.	8.	Северин	Нов мес. 31 у 2 с. 23 м. ноћу благо вр.
П.	28 20 хиљ. мученика	9.	Јулијан	
У.	29 14 хиљ. деце	10.	Павле пустињак	
С.	30 Анисија мученица	11.	Хигин	
Ч.	31 Преп. Меланија ☉	12.	Ернест	

[illegible]

ДАНИ, У КОЈЕ СУ РАДЊЕ ЗАТВОРЕНЕ ЦЕО ДАН

1. у све недељне дане;

2. на *Богојављење* (6 јануара), *Св. Сава* (14 јануара), *Проглас Краљевине* (22 фебруара), *Велики петак*. *Спасов дан*, *Видовдан* (15 јуна), *Дан рођења Краља* (2 августа), *Преображење* (6 августа) *Ваведење* (21 нов.) и *Први дан Божића*.

У остале празничне дане, који су у овом календару означени црвеним словима, радње и дућани затварају се само за време службе Божије у цркви.

ДРЖАВНЕ СВЕТКОВИНЕ У КРАЉЕВИНИ СРБИЈИ

Краљевина Србија слави:

22. *фебруара*, као дан ступања на престо Његовог Величанства Краља *Александра I*. и што је тога дана проглашена Србија за Краљевину;

Цецети, као дан, када је Кнез *Милош Обреновић* подигао устанак на Турке;

15. *Јуна*, као дан, када се чини помен свима борцима, изгинулим у ратовима за веру и отаџбину;

2. *Августа*, као дан, рођења Његовог Величанства Краља *Александра I*. и

30 *Августа*, као *имен-дан* Његовог Величанства Краља *Александра I*.

СЛАВА (КРСНО ИМЕ) ЕКОНОМСКИХ ЗАВОДА У СРБИЈИ

1. *фебруара*, *Св. Трифун*, слава Школе за винодеље и воћарство у Букову код Неготина;

23. *Априла*, *Ђурђев-дан*, слава Ратарске школе у Краљеву;

29. *Јуна*, *Петров-дан*, слава топчидерске економије.

30. *Октобра*, *Св. Краљ Милутин*, слава српског пољопривредног друштва (први пут прослављена 1897. год.).

АЛЕКСАНДАР I.

ПО МИЛОСТИ БОЖЈОЈ И ВОЉИ НАРОДНОЈ
КРАЉ СРБИЈЕ

РОЂЕН 2. АВГУСТА 1876. ГОД., СТУПИО НА КРАЉЕВСКИ ПРЕСТО
22. ФЕБРУАРА 1889. ГОД., МИРОПОМАЗАН НА КРАЉЕВСТВО
У ЖИЧИ 20. ЈУНА 1889. ГОДИНЕ, ПРОГЛАСИО СЕ ПУ-
НОЛЕТНИМ 1. АПРИЛА 1893. ГОДИНЕ.

КРАЉЕВИ РОДИТЕЉИ

ЊЕГОВО ВЕЛИЧАНСТВО КРАЉ

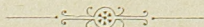
МИЛАН

РОЂЕН 10. АВГУСТА 1854. ГОД., ПРОГЛАШЕН ЗА КНЕЗА СРПСКОГ 20.
ЈУНА 1868. ГОДИНЕ, ПРОГЛАШЕН ЗА КРАЉА СРБИЈЕ 22. ФЕБРУАРА
1882. ГОДИНЕ, АБДИЦИРАО НА КРАЉЕВСКИ ПРЕСТО У КОРИСТ
СВОГА СИНА 22. ФЕБРУАРА 1889. ГОДИНЕ.

ЊЕНО ВЕЛИЧАНСТВО КРАЉИЦА

НАТАЛИЈА

РОЂЕНА 2. МАЈА 1859. ГОДИНЕ.

ЦРКВЕНА УПРАВА

АРХИЕПИСКОП БЕОГРАДСКИ И МИТРОПОЛИТ КРАЉЕВИНЕ СРБИЈЕ

М И Х А И Л.

ЕПАРХИЈСКИ АРХИЈЕРЕЈ ЖИЧКИ

САВА.

ЕПАРХИЈСКИ АРХИЈЕРЕЈ ТИМОЧКИ

МЕЛЕНТИЈЕ.

ЕПАРХИЈСКИ АРХИЈЕРЕЈ НИШКИ

ИНОКЕНТИЈЕ.

МИНИСТАР ПРОСВЕТЕ И ЦРКВЕНИХ ПОСЛОВА

АНДРА ЂОРЂЕВИЋ.

РЕФЕРЕНТ ЦРКВЕНИХ ПОСЛОВА

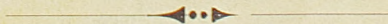
Тодор Петковић.

ЕПИСКОПИ У МИРУ:

Димитрије, саветник у пензији.

Никанор, епископ жички у пензији.

Читаоцима

Признати се мора, да су календари данас једина још књига наша, која највише продире у масу нашега народа. То су увидели сви мисаони људи наши, и зато календарска књижевност наша данас, не само напредује, већ као самостална чињеница почиње и да се гради и на своје грање посебне; и тако имамо и календаре искључиво за пољопривреднике, за школе, за судство, пчеларе и т. д.

Једна врста поуке оскудева у свима овим календарима, на име: религиозно-моралне поуке. Да би ма и најмање попунили ову празнину, ми смо се подухватили, да учинимо један само више него смео покушај. — Читаоци имају сада у рукама »Жичу«, која хоће поред привредне садржине из пера наших признатих стручњака по могућности да пружи и свештенству и нашем народу религиозне-моралне поуке.

Да овај покушај буде од оне користи по наш религијски и морални живот народни, какав замишљају покретачи »Жиче« зависи од нашега свештенства и учитељства и свију пријатеља наше свете цркве, и моралног напретка народног.

»Жича« на прво место доноси слику Поглавара свете Цркве наше; а у будуће доносиће слике и живописе свију заслужних наших Архијереја и свештеника оба реда, како би тиме сачували од заборава многе заслужне службоце светог олтара, који су и својим животом и радом били од користи по нашу св. Цркву

и Отаџбину. — У томе ће нас руководити једино интерес св. вере и Цркве.

Понављамо, од другова наших, свештеника, једино зависи, да истрајемо у овој раду, а ми нећемо жалити ни труда ни времена, да што успешније одговоримо оној циљу, који смо истакли при покретању овога предузећа.

ОКТОБРА 1897. ГОД.

КРАЉЕВО.

Дим. К. Михаиловић

СВЕШТЕНИК.

Драгутин Димитријевић

БАКОН.

М и х а и л

АРХИЈЕПИСКОП БЕОГРАДСКИ И МИТРОПОЛИТ СРПСКИ.

У реду најзаслужнијих синова ове земље за свету Цркву и Православље наше, нема сумње, заузима прво место *Његово Високопреосвећенство* господин Михаил, архиепископ београдски и Митрополит Краљевине Србије.

Ми смо малени, да говоримо о раду и заслугама Високопреосвећеног Митрополита г. Михаила, о њему ће да говори Историја, када томе буде време; а колико признања и поштовања ужива Узвишени Поглавар у нашој Домовини, — то се је видело приликом прославе Његове четрдесетогодишњице Архиепископске службе, када је сва наша штампа, гласила свију политичких странака, поздравила седога јубилара најтоплијим признањем и за обилну службу Његову светој Цркви, чистом нашем Православљу, нашој сиромашној црквеној књижевности, којој је Он поставио сталан и чврст темељ и ову обогатио толиким својим радовима. А име и рад Узвишенога Поглавара прослављено је како у Београду, тако у целом православном и словенском свету. Томе су доказ толике многобројне честитке из најудаљенијих крајева Српства, свете Русије, северне Америке и осталих држава и крајева света.

Четрдесет и три година навршило се је како је Он с малим прекидом као Поглавар српске Цркве служио своме роду и својој Отаџбини. Служећи верно и одано св. Цркви послужио је верно и одано Српству и нашим

народним идеалима, и данас с примерном ревношћу све то врши са пуно младалачког одушевљења и истрајности.

Ми му желимо, да још дуго послужи светој српској Цркви, своме Краљу и својој Отаџбини; јер носимо уверење, да му се у редовима српскога духовенства неће наћи достојан следбеник, који ће брод цркве српске провести с таком мудрошћу и опрезношћу кроз толике мучне мѐне нашега државнога живота, како је то умео Високопреосвећени г. Михаил, а да се очува и углед наше св. вере и високо одржи достојанство наше св. Цркве. Жеља нам је само, да поживи бар толико, да види очима својима остварену и ону своју мисао, за коју је тако исто неуморно радио, а и данас непрекидно ради: да види Србију уједињену, Српство јако и морално и физички, да се као једна народносна јединица одржи и очува у великој културној и националној борби на-рода, супрот вековним великим непријатељима нашим.

ЗНАЧАЈ ВЕРЕ У ИСТОРИЈИ СРПСКОГА НАРОДА.

Давно је то било, кад српски народ свим жаром племените душе своје, пригрли веру Христову и постаде брат по вери осталим народима науке Христове. Тај догађај беше један од најзнаменитијих догађаја за будућност његову. Примањем хришћанства на словенском језику, српски народ потпуно се обезбеди од покушаја других страних народа да га претоне у своју народност и натуре му веру на свом језику. После тога, за њ не само не беше опасности да ће га сасвим нестати, већ шта више брзо се осети благодетни утцај вере на државни живот његов. С јачањем и ширењем хришћанства упоредо се јавља у њему и тежња да се ослободи туђинске власти и образује једну снажну и уједињену државу. Покушаји на стварању такве државе чињени су више пута, али да се она у потпуности оснује стајаху многе препоне на путу. Прва од тих препона беше засебан племићски живот српског народа, што показује да он тада још не беше довољно зрео за правилан и уређени државни живот. Осим тога и саме земљописне прилике и околни спољни непријатељи чињаху му велике сметње у томе. Тек с појавом Немањиног српски народ успе да оснује једну такву државу и од тада отпоче да живи новим животом. Стеван Немања беше mudar и побожан владар и као такав умео је правилно да схвати значај вере и цркве по државни живот једног народа. Зарад тога, чим је ступио на владу одмах је неуморно почео да зида манастире и цркве, а све то чињаше у тој намери да свој народ запоји једнаком и

правом вером Христовом и као таквог прибере га око себе. Таквим радом Немања је стекао безграничну љубав свога народа и народ под његовом снажном руком за кратко време успео је да оснује себи државу. Та држава беше основана на доста јаком верском јединству српског народа, а таквом основу поред Немањина рада највише допринесе рад сина његова познатог просветитеља и учитеља нашег св. Саве. Свети Сава јавља се у срећном тренутку баш кад младој српској држави требаше човек његова ума и побожности. У почетку свог државног живота сваки народ имао је да искуси много неприлика и недаћа, па такав беше случај и са српским народом. До правилног развитка свог, млада српска држава морала је да претрпи још много неприлика, које више пути доведоше у питање сам опстанак њен, али за срећу њену, на челу њену стајаху два човека, два рођена брата који узајамним световањем и помагањем умедоше мудро све те неприлике отклонити. Један од те двојице беше и Св. Сава. Њега само провиђење одреди да по смрти очевој с много већом радљивошћу настави рад његов око утврђења хришћанства у српском народу, и буде мудрошћу својом десна рука брату Стевану у државним пословима. За српски народ и младу српску државу он је много урадио како на црквеном тако на просветном и државном пољу. Али нема сумње, да му је најважније дело што је српској држави изградио црквену самосталност и тиме јој отклонио једну од највећих препона правилном развитку њеном. После тога српска држава беше самостална држава и у политичком и у црквеном погледу и као таква могаše се слободно развијати.

Зидање манастира и цркава, које је мудри Стеван Немања ревносно отпочео, прихватили су после њега сви српски владоци и подизањем нових задужбина давали су видљиве знаке велике оданости своје према српској цркви. При томе раду неким од њих, онако исто као

и Немањи, вазда су лебдели пред очима интереси српске цркве и српске државе, а неки су то чинили или из велике побожности или из поштовања према Немањи и сину његовом св. Сави. Било једно или друго, на тај начин између државе и цркве брзо је произишла она тесна веза, која је за све време српског државног живота постојала и највише допринела да се у српском народу дубоко укорени хришћанство. Свештенство тада заузео угледно место у држави и знатно учешће у државним пословима, а владоци поред световних послова својих велику бригу и старање свакада посвећиваху и српској цркви. С проширењем граница државних они шире и веру и свуда у завојеваним земљама подижу сјајне и велелепне задужбине задобијајући на тај начин све више свештенство за себе, а преко њега и љубав народну. Отуда им углед у држави непрестано расте, и народ понет великим одушевљењем према својим владоцима а запојен правом вером Христовом, проноси и своје и њихово име на далеко. А колико је у томе успео најбоље нам сведочи сјајно доба најзнаменитијег владоца српског цара Душана Силног. Тада и држава и црква дођоше до врхунца.

II.

После сјајног периода српског државног живота долази период опадања. Тај период почиње одмах по смрти цара Душана а завршује се битком косовском кад српски народ изгуби царство своје. После тога српски народ живљаху још неко време државним зависним животом, па најзад и то изгуби и остаде и без државе и без владара. Од тог времена њему би суђено да буде роб јачем непријатељу Турчину и да у ропству тугује за пропадом сјајном прошлости својом. То ропство беше дуготрајно и мучно, и као такво грозило је српском народу опасношћу да га са свим нестане. Бесан и тиранин

по крви и нарави непријатељ га бесомучно гоњаше на сваком кораку и одузе му све што имађаше од вредности па на послетку дрзну се да и у светињу његову дирне — у веру и цркву. Жалосна је била тада судбина српског народа! Угњетен и притешњен грозним варварином он беше остављен на милост и немилост његову и још једино склониште беху му његов задружни дом и света црква. Али га непријатељ ни ту не остави на миру. Да сломије потпуно свога роба, он уђе и у његов дом и одведе му све што му беше најмилије и најлепше на овоме свету. У залуд је молио бедни отац да му оставе децу, милости за њ никакве не беше, и у место ње добијаше поругу или смрт. После тога остаде му још једна нада, очи му се заустављаху на небо, и он хиташе да чује божанске речи из уста свештеника и калуђера који још једини остаде да блаже паћеничком народу своме невоље и муке. Њима је тада провиђење одредило велики задатак у животу и они су допста тај задатак најсветије и најсавесније вршили. Окружени и до дна душе ганути жалосном сликом свога измученог народа они му се јављају као Божји анђели и свакога пута поред проповедничке дужности улевају му наду да не клоне и да се узда у моћ Божју. Блага и света реч њихова падала је на учвељену душу Србинову као најблажи мелем и он је у тим часовима заборављао на све невоље и патње своје па гледао пред собом Бога у кога се још једино уздао за лепшу будућност своју. Блажени су то часови били за њега! Али зао дух и ту се јави да му помути и то расположење и пакленом руком својом дирну и у цркву, светињу Србинову. Од тог времена у животу српског народа настаје најжалосније и најмучније доба. После толиких мука њему би још суђено да издржи једно најтеже искушење гледајући како му душманин руши цркве и манастире и односи из њих све што беше од вредности. Многи манастири и цркве беху тада сасвим

уништени и опљачкани, а све веће и велелепније задужбине славних Немањића и осталих српских владара буду претворене у џамије. За богомољу српском народу после тога остадоше неке омање црквице и капелице удаљене од градова и главних друмова, и ту се народ крадом скупљахе да се тихим и нечујним гласом помоли Богу. Број таквих црквица и капелица беше незнатан, и у таквим приликама српском народу претила је опасност да не промени вером што душманин и жељаше. Али све би узалуд. Оно што се вековима улевало у племениту душу Србинову ни највећа сила не беше у стању да заљуља и искорени, и он увек беше Србин и хришћанин који се поносаше сјајном прошлошћу својом и вером прадедова својих. Вера му беше увек светиња па тако и овога пута би. Пред обести душманиновом он не устукну ни један корак натраг, већ шта више показа се много јачи и сталнији у вери својој него што би се и мислило. Изгубивши храмове и светилишта он пође за учитељима својим у густе шуме и неприступачна места и тамо маленим прилозима својим подиже себи нове црквице и манастириће, чији је значај од неоцењене вредности у историји српског робовања. Сваком згодном приликом народ се у њима скупљао и склоњен од гоњења и зулума душманиновог заједно с учитељима својим молио се Богу за лепше дане нове будућности. Ту је у души његовој још јаче и светлије васкрснуо спомен на сјајну прошлост његову и он само чекаше згодан моменат па да полети »За крст часни и слободу златну«. Велики дух Савин освежио је у њему памћење о свему што му беше најмилије из те прошлости и дух његов далеко се вину да сам себи створи зору лепших дана.

III.

Почетком овога века за српски народ у данашњој Србији куцну час борбе и слободе. После дугогодишњег

робовања и оноликих патња најзад »земан дође, ваља војевати«, и јуначки српски народ диже се на оружје да још једном покаже своју материјалну и моралну снагу своју. А да ли беше те материјалне и моралне снаге у њега најбоље нам показује дугогодишња и неуморна борба његова у којој на сваком кораку сусрећемо се с величанственим примерима великог самопрегоревања, јунаштва и пожртвовања у свима сталежима његовим. У тој борби поред виђенијих људи у народу и простог сељака, који се сви прославише јунаштвом својим, знатно и видно место заузимаху и свештеници и калуђери који с крстом у руци подстицаху народ на истрајност и патриотизам. Њима не беше доста што спремише свој народ за ту борбу већ и делом показаше како треба бранити веру и отаџбину своју. Имена њихова онако су исто светла као и имена великог Кара-Ђорђа, мудрог Милоша, неустрашивог Хајдук-Вељка и других многобројних српских јунака. Они у тој борби и опет подсетише народ на златно доба прошлости његове и јеванђелском речју проповедаху му да је дошао час кад ће се давнашња нада Србинова испунити, а народ их с пијететом слушаху, и брзо успе да извојује себи слободу златну. Та слобода заливена је крвљу многих јунака и бораца међу којима налазимо и имена Хаџи-Рувима, Хаџи-Ђере и других још многих проповедника науке Христове. Сви они славно погинуше »за крст часни и слободу златну«.

ХРИШЋАНСКИ ДОМ

„Ако Господ неће градити дома, узалуд се муче, који га граде“ (Пс. 126, 1).

По хришћанском обичају, оно место, где ће се правити нов дом, благосиља се и освећује црквеном молитвом.

Овај обичај врло је похвалан и корисан по душу, јер „*који живи у заклону Вишњег, у сени Свемогућег почива*“ (пс. 90). Градећи нов дом, ми га препоручујемо покровитељству Свемогућег Творца, од њега очекујемо помоћи у свима пословима, почецима и потребама нашим.

Под домом разуме се, не само дрвено или камено здање, него и наша *породица*. Као год што дом, који је сазидан стално и стоји на здравом земљишту и јаком темељу, дуго и дуго траје; тако исто и породица, која почива на чврстом основу Божијег закона, молитви, раду, присебности, слози и узајамној љубави свих њених чланова, проживеће на земљи дуго и срећно, — а где тога нема, такав се дом раније или доцније руши, јер нема добар и сталан основ.

Као што је камен темељац најјачи основ сазиданог дома, тако је исто и *брачна љубав* најбољи основ породичног живота, и то љубав не само телесна него и духовна. Телесна љубав брзо пролази у оном браку, где нема духовне љубави, а духовна љубав има свој основу љубави према Богу и Његовом св. закону.

Друкчије воли муж жену, која с ране зоре ради у дому, почињући и свршујући свој рад молитвом, која поучава децу у добру, прилежно с децом посећује у недељне и празничке дане дом Божји, усрдно тамо слуша реч Божју, — а другчије воли муж ону жену, која се не уме правилно ни прекрстити и почиње дан са свађом, псовком и инатом, која се занима више пањкањем и оговарањем других људи и жена, него васпитањем своје деце, која нерадо иде у цркву и за то нађе увек узрока да нема времена, а увек опет има времена за разне пијанке, весеља и забаве, и то баш онда, кад је у њеном дому неуредност, нечистоћа и расипање. Нека је жена прва лепотица, но ако она нема вере и врлине, срце њеног мужа затворено је за њу, као што је оно опет отворено жени, која је побожна, радна, мирна, и којој је најглавнији посао васпитање своје деце.

Године брзо пролазе, и у старости телесна љубав ослаби, али никада неће ослабити духовна љубав двеју душа, које су искрено предане једна другој, и та љубав не слаби, већ на против, она из године у годину све више и више расте. Ми врло често видимо да лепи, млади брачни парови мрзе један на другог, а то је с тога, што их не везује узајамна духовна љубав; а колико опет видимо стари, који њежно воле друг друга од првог дана њиховог брачног живота па до гроба, а то је зато, што их везује и духовна љубав.

Где је основ дому телесна и духовна љубав, тамо, на том основу, стоје јаки стубови добра и среће, тамо се у страху Божијем и врлинама васпитавају деца.

Добар вештак, н. пр. живописац, намолује бојама на платну, хартији или зиду, слику, којој се диви свет; а намолована слика таком истом бојом, на истом платну, хартији или зиду, руком невештог живописца, изазива само смех и сажалење за узалуд искварен материјал и изгубљено време. То исто бива и код родитеља. Код добрих и паметних родитеља деца су здрава и из малена се навикавају на све што је добро и поштено; код неразумних, грешних и неваљалих родитеља, расту деца често и телом слаба и душом исквареном свемогућим лудим навикама и греховима. Не каже наша пословица узалуд, да *„ивер не пада далеко од кладе“*.

Основ је целог човечијег живота *васпитање*, које се добије у прве дане живота. Човек долази на свет слаб и нејак, и зависи, у разним годинама, од околине, која га окружава; његово васпитање почиње са првим дахом живота.

Многе матере, може бити, не знају, да дете још у утроби њиховој живи и страда од оних болести и рђавих навика, које оне имају. Ако се мати љути, раздражује, плаши, тужи, плаче, болује и т. д. то детенце, коме ова мати даје живот, још у утроби њеној добија ове мане и с њом заједно страда. Врло често, деца јављајући се на свет, доносе са собом већ готове, тешко излечиве болести и рђаве навике, те постају њихова жртва.

Ево само два примера: Била је једна жена потпуно здрава, матер неколике лепе и здраве деце. У суседству њеног дома појавио се врло јак и изненадан пожар. Поплашена, она је побегла из куће на двориште и јасни пламен пожара, тако је поразио њене очне нерве, да је после неколико минута сасвим ослепила. После месец дана, она је родила детенце сасвим

слепо и на место очију, оно је имало некакве црвене куглице без зеница. — Један америкашки државник изразио се о себи овако: »ја бих данас био безбожник, да ми мајка није била побожна.“ Док сам жив не могу заборавити ону њену материнску руку, која ме је онако малога за руку хватала и небо у молитви показивала: »клекни сине, тамо горе има Бога«.

Према овоме дете се васпитава још у утроби материнској. Васпитање може бити *шлесно* и *духовно*. Телесно се васпитање односи на тело; да тело буде здраво и развијено, а то ће се постићи ако се оно још из детињства навикне на ма какав рад, ако се сачувају од сваке повреде од првих дана њиховог рођења, ако имају довољно чиста ваздуха, добре воде, ако се на време буду окупала, преобукла и здраву храну добила. Ко жели да види своју децу здраву и с јаким телесним саставом, дужан је да их упражњава у гимнастици. У нашим се школама учи гимнастика, но васпитавати децу здраву школа не може постићи без родитељске помоћи, она само врши неки мали део родитељске задаће. Важност телесног васпитања од неоцењене је користи по будућу срећу човечијег живота; јер само у здравом и снажном телу, може бити здрав и јак дух.

Упоредо са телесним васпитањем, иде и духовно васпитање. Оно почиње још у утроби материнској, а после рођења опет зависи његово васпитање најчешће од матере, јер се оно налази непрестано у друштву са мајком, а по навици, дете прима све што види од других. Један енглески научен човек вели: „*једна добра мајка вреди више, но што учитеља,*“ и запета све добре или рђаве особине мајчине, врло се лако опаже на детету.

Отац и мати треба да раде све оно, што је добро и да избегавају рђаве поступке и речи, јер се у кући деца угледају на њих и радо примају, те после ове врлине или мане усађене у њихову душу у детињско доба остају у целом њиховом будућем животу. Отац и мати треба да су деци пример свега доброга, побожности и нелицемерне и истините вере. Сви у дому треба да почињу дан са општом молитвом, да се моле Богу пре и после ручка, пред почетак и свршетак сваког посла и у вече пре спавања. Није довољно од родитеља да деци говоре како треба да се моле Богу и иду цркву, а они то да не раде; нужно је, да деци у свему претходимо примером. У родитељима својим, деца, треба да виде, као нека виша бића, непогрешима, света. Из уста оца и мајке никада, а тим мање

у присуству деце, не треба да излазе неваљале и непристојне речи. Имајући пред собом пример поштених и ваљаних родитеља, који се плаше и најмањег греха, који не кваре уста своја никада ни оговарањем, ни лажом, ни клеветом, — и деца израсту у таквим врлинама и од њих буду добри и поштени људи.

Како је ружно и одвратно, кад морамо слушати, како у присуству деце сам отац лаже. Дође ма ко у дом и пита за нешто. Отац мисли шта ће одговорити и каже лаж, а деца слушају и знају да отац лаже и после се сама уче да лажу. Ма да у цркви и у школи они слушају са свим друго, овде они нехотично долазе на мисао: отац наш не чува заповести цркве, значи, то није врло потребно, и на тај начин, семе зла расте у њиховим младим душама, они уче лагати своје претпостављене, учитеље па и саме родитеље, и на тај се начин још у раним годинама искваре.

„Добар је пример најбољи учитељ.“ Христос Спаситељ проповедајући своју спасоносну науку, увек је народу и својим апостолима претходио примером; према томе, и родитељи су дужни, да добрим примером претходе својој деци. Хоће ли, рецимо, родитељи, да имају радну и вредну децу треба и сами да су такви, и да их уче: да време пролази и не враћа се, да је скупоцено и да свако слободно време употреби на какав корисан рад по душу и тело. Један енглески научењак писао је: *„рано устај, рано лежи и бићеш здрав, богат и уман“*. Не треба нарушавати природне законе и обраћати ноћ у дан, а дан у ноћ. Угледајте се на птице и друге животиње. Мрав је мали, а колико вредан. Тако исто и пчела је мала али вредна. Дању и ноћу она ради, а кад је топло и богата берба меда, још пре изласка сунца излеће из кошнице на рад и не одмара се цео дан. *„Стриљење и рад све побеђује“*, *„где се ради нема глади“*, *„лењост је мати свију порока“* веле наше мудре пословице. И ово је истина. Откуда је сво зло, сви греси и луде навике? Оне су се родиле од лењости а непрестани рад их гони.

Хоће ли родитељи да имају децу добру, да се не друже са хрђавим и поквареним друштвом, да не говоре рђаве и саблажњиве речи, да не лажу и т. д. нужно је да родитељи претходе у свему овоме примером и да их уче, да се не друже са рђавом и поквареном децом, да се склањају од рђавих људи и да не слушају њихове речи и рад; да имају пред очима увек закон Божји и да се по њему управљају у

дому, у школи, у игри, друштву и на сваком месту, јер нема ништа бољег и лепшег, него видети побожног и доброг младића и девојку, коју хвале као добру и радну све њене другарице и узимају је себи за пример.

Оно је хришћански дом, у коме се као светиње чувају све врлине, у коме се строго чува закон Божји, у коме се деца не мазе, већ упућују на све, што је добро и корисно за душу и тело, а отклања од њих све што би худило души и телу, у коме се благосиља Господ и поштују и воле сви добри људи; док, на против, често видимо, да у оном дому, где је кад кад велико добро, али ако у њему нема оних врлина које напред рекосмо, ако тај дом није основан на закону Божјем и правди, — врло брзо иде пропасти и моралној и материјалној; јер није празна реч цара Давида: „*ако Господ неће градити дома; узалуд се муче, који га граде*“ (пс. 126, 1).

Хришћани! Гледајте да у вашем дому буде увек Господ, и правите га, не само на тврдом камену, него и на тврдој вери и строгој моралности.

О ХРИШЋАНСКИМ ПРАЗНИЦИМА.

Бог је заповедио људима да *шест дана раде* и да у зноју лица свога зарађују себи хлеб, и према томе ко не ради овде на земљи него беспосличи, тај иде против заповести Божије и није достојан никакве награде ни овде на земљи, ни горе на небу. Поштен рад, који је човеку одређен, увек је благословен Богом, а сам по себи је врлина, обвезна за сваког хришћанина. Без рада не би могли чинити милостињу, без милостиње нема љубави, а без љубави нема спасења. Сами апостоли не гледећи на то, што су дан и ноћ проповедали спасавајућу хришћанску веру, радили су да се хране и издржавају и свима верујућим заповедили су да живе од

рада својих руку; св. мученици и испосници, који су свој живот проводили у молитви и посту, готово никад нису испуштали из руку својих ма какав рад.

На тај начин ми смо дужни непрестано да радимо, да не би у свом животу били коме на терету, и да би могли помоћи другим људима који су неспособни за рад. Но и најпоштенији и најсавршенији рад, могао би учинити, да се удаљимо и заборавимо на царство небеско, ако се ми, тако рећи, удубимо у тај рад и душом и телом. Да не би до тога дошло, Господ је установио у току године нарочите дане када смо дужни прекинути рад, одбацити све бриге овога света, и побринуту се о спасењу наше душе. Ови дани названи су *празници*.

Празници, када су хришћани дужни да обуставе сваки рад и да служе само једноме Богу, установљени су још у почетку стварања света, када је Бог благословио и осветио *седми дан* и нама заповедио да га празнујемо. Сам је Бог у хришћанству испољио неке дане међу осталим. Сви хришћански празници јесу успомена највећих дарова Божјих, према човечијем роду; они нам напомињу ма какав важан догађај из земаљског живота Христа Спаситеља, или живота Богородице, или о каквој особитој милости Божјој према људима, или напослетку о животу и раду ма ког светитеља и нехатост према празницима, била би од нас највећа неблагодарност према Богу.

Црква заповеда хришћанима да осим *недеље* празнују и друге дане, у које се десио какав важан догађај из живота Ис. Христа, као дан *Благовести*, када је анђео јавио пресв. Дјеви Марији да ће родити сина Божјега; дан рођења Христовог — *Божик*; дан Његовог крштења и јављања Св. Тројице — *Богојављење*; дан Његовог сусрета у храму с праведним старцем Симеоном — *Сретење Господње*; дан *Преображења* Исуса Христа; дан Његовог свечаног уласка у Јерусалим —

Цвети; дан Његовог Ускрса; дан Вазнесења Ис. Христа на небо; дан Педесетница или силазак Св. Духа на апостоле — *Духови* и дан када је нацла царица грчка св. Јелена крст на коме је Христос био распет — *Крстов-дан*. Тако исто хришћани су дужни да празнују нарочите дане у години за спомен најважнијих догађаја из живота пресв. Дјеве Марије, као: дан њеног рођења — *Мала Госпођа*; њено увођење у храм — *Ваведене* и дан њене смрти — *Велика Госпођа*. Ово су најважнији црквени празници, но осим њих црква је установила још и друге празнике за спомен светитеља, који су својим радом и животом највише допринели нашем спасењу, које дане хришћани тако исто треба да празнују.

Ми Срби, као и други хришћански народи, имамо поред црквених и своје *народне* празнике, које празнујемо за спомен каквог важног догађаја из народне историје, а то су: дан рођења Његовог Величанства Краља Александра I. 2-ги август; Цвети, као дан кад је Кнез Милош устао на Турке; 22. фебруар, као дан ступања на престо Његовог Величанства Краља Александра I. и што је тога дана проглашена Србија за Краљевину; и 15 јуни као дан, када се чини помен српским борцима изгинулим за веру и отаџбину.

Хришћанско празновање састоји се у томе, да оставимо све послове своје и светске бриге, да идемо у цркву на општу молитву, поуку у вери и добрим делима, а по изласку из цркве да радимо оне послове који су Богу угодни, као, да читамо или слушамо књиге које говоре о спасењу наше душе, да се молимо Богу у дому, да чинимо добра дела и дајемо милостињу сиромашним људима, да походимо болне, да тешимо жалосне и да чинимо друга дела хришћанске љубави. Добро је и сваки дан да чинимо оваква богоугодна дела; но како сваки има доста светских брига за одржавање себе и своје породице, то је Господ и установио у току

године неке дане да светкујемо а остале дане да про- водимо у раду, када смо у осталом опет дужни да се владамо и радимо хришћански.

Хришћани, који у недељне и празничне дане не иду у цркву на молитву да чују реч Божју, противе се и не поштују заповест Божју која каже: *сећај се дана од одмора да га светим*; а који се хришћани у празничне дане свађају, пију, бију, псују и томе слично раде, они не само да не слушају и поштују заповест Господњу, него још омаловажавају празнике и у место Богу, служе ђаволу, у место спасења, упропашћују своју душу.

Р А Д

Рад је потребан човеку; без рада је немогуће живети. Да би имали средства за живот, нужно је да се трудимо и то непрестано и са напором. Неопходне потребе за живот, као храну и одећу, не добијамо на поклон и не долази нам само, већ ове потребе добијамо радом. А зар је код нас мало других потреба у животу, о којима се човек мора да стара? Посведневна брига за разне потребе: за стан, одећу, храну, потребе друштвене и домаће, обвезе родитељске и грађанске, неспособност за рад наше мале и нејаке деце, слабост и неспособност за рад у старости, болести, и т. д. све нас то нагони, да што више прионемо на рад у младим годинама, кад смо још снажни и телом и духом.

Већина света ради из нужде, а сви морају на један или други начин радити, ако хоће да живе, како треба да се живи. А шта да кажемо о оним уживањима у изобиљу, и о оним задовољствима у животу, која желимо да постигнемо! Задовољство и богатство ма и не велико, како може бити и бива код нас овде на земљи, задобијају се само најјачим, непрестаним и неуморним радом. Ово не могу постићи људи, који не мисле о раду — лењивци. Кад ми са доста труда, једва састављамо крај с крајем, или што се још чешће дешава живимо у нужди и једва састављамо што оно веле крај с крајем,

— то шта нас очекује, кад не радимо? Запста не добар, већ рђав живот, не задовољство, већ сиротиња очекује човека, који не воли да ради, а воли да беспослици и не ради. У св. Писму пише: *лењости наводи тврд сан, и немарљива душа гладоваће. Лењивац крије руку своју у недра ни к устима својим не приноси је* (Причт. 19, 15, 24). *Докле ћеш, лењивче, лежати, кад ћеш устати од сна свога? Док мало проспаваш, док мало склопиш руке да прилегнеш; у том ће доћи сиромаштво твоје као пушник и оскудица твоја као оружани човек* (Причт. 6, 9, 10 и 11). *Иђах мимо њиву човека лења и мимо виноград човека безумна; и гле, беше све зарасло у шрње и све покрио чкаљ, и ограда им камена разваљена. И видевиш узех на ум и гледах и поучих се* (Причт. 24, 30, 31 и 32). *Жељна је душа лењивчева, али нема ништа; а душа вредних људи обогатиће се* (Причт. 13, 4). *Немарна рука осиромашава а вредна рука обогаћава* (Причт. 10, 4).

Много се пута код нас може чути, особито од нерадника, да вели: бабо ми је стекао, ја могу живети комотно а да не радим и да не се мучим, мени је одређено да уживам. Дакле узда се у наследство. Но да ли су код нас наследства таква, да се од њих може до века живети без рада? Ако се деси код нас и које доста велико наследство, ипак оно треба да изазива код нас још већи рад а не лењост. О њему треба да се бринемо и свим силама да прегнемо и да гледамо да га увећамо; јер ће у противном случају оно пропасти, проћи и само код нас остати успомена да смо некад нешто имали, а тада је баш тешко и жалосно за оног јадника, који је имао доста имања, па све то својим нерадом упропастио, а после мора да иде да служи код другог за кору хлеба. Сама помисао која се у њиховој памети често јавља, да је он изгубио имање својом кривицом, мучи његову савест и доводи га у очајање. Код нас, на жалост, има доста примера, да многи, који су наследили од радних родитеља, доста имања и новаца, за кратко време својом лењошћу и раскошним животом све то упропастили, па после, кад остану без игде ичега, или се даду на прошњу, или морају да служе код других људи, да би живели, или најпосле, што често бива, падну у очајање, после кога долази самоубиство и тиме навuku на себе најтежи и неопростиви грех.

Рад може да буде и терет и казна, али је рад и част и слава; без рада се ништа не може постићи. Све што је велико и добро у човеку, радом се добија. Поштен рад краси

човека и даје му почаст и уважање. Лењ човек, који беспослици, изазива код свију презирање и сажалење, и може се рећи, да лењ човек, па био он ма каквог стања и богатства, никада не може ничим бити задовољан, већ вечито лабав, тром, незадовољан и неспокојан, и никада не може осећати ону срећу и блаженство, коју би осећао вредан човек, јер само у раду може бити права живота, здравља и задовољства. Каквим именом заслужује да се назове човек, који је у ништа утрошио своју младост, па под старост, када је већ ослабио и изнемогао, (а познато је, да такви људи врло рано остаре и ослабе) говоре и жале се, да нису у стању да хране себе и своју породицу, и умиру у несрећи и сиротињи, остављајући своју децу да лутају по свету? Таквог човека мало је назвати малолетним, он је рђав и зао човек, јер убија и себе и оне, које је родио а није доспео, због својих рђавих поступака, да их изведе и спреми за борбу у животу. Рђав глас стеку такви људи у својој младости, а у старости, ако доживе што је реткост, нико их не поштује ни уважава, а после смрти њихове нико добро о њима не говори. Друга је ствар са човеком који се труди, да може поштено живети; о њему се увек добро говори, узима се млађима за пример у раду и животу, и он се свуда и од свију поштује и уважава. *»Вредан човек,«* *»домашин човек,«* *»шрудољубив старац,«* *»покојник је био неуморан у раду,«* *»пример у поштењу и понашању,«* и сличне добре речи ми чујемо и говоримо о оним људима, које смо познавали и познајемо као добре раднике.

Господ Бог заповедио је човеку да ради, и рад се сматра за врлину, помоћу које човек угађа Богу. Сетите се четврте заповести Господње која гласи: *»сећај се дана од одмора, да га светиш: шест дана ради и свршиш све послове своје, а седми је дан одмор Господу Богу твоме.«* Ова заповест Господња заповеда нам, да један дан у седмици употребимо у служби Богу, а у исто време показује нам, како смо ми дужни у раду да проводимо остале дане у седмици. Сећај се дана од одмора — суботног а у хришћанству *недељног*, да не би тога дана заборавили на Бога, да прекинемо сваки рад, да идемо у цркву на богослужење и молитву, да благодаримо Богу на учињеним добротворствима, и код куће да мислимо и разговор водимо о Богу и његовим милостима, којима нас обасипа. Али осталих шест дана проводимо, не како хоћемо и како се нама допада, него у труду и раду. *Шест дана*, речено је, *ради, и уради све*

послове твоје, послове, не бескорисне и недостојне човека, јер такве послове Бог нам није показао, него послове корисне и достојне човека. Прилежан рад угађа Богу и доноси нам користи и у будућем нашем животу. Ко је истинито предан труду, и ради као што Бог заповеда, тај је увек добар хришћанин, тај човек и Бога поштује и цркву Божију не заборавља, и моли се Богу и срцем и устима својим, јер он добро зна, да му је најбољи помоћник у раду Бог. Ко ради тај је и у друштву увек најбољи човек, он није чанколиз, не живи на туђ рачун, не ужива туђе добро а чува га као своје, јер зна, да се лако не добија то добро; он од своје зараде дели сиротињи, јер има шта да удели. Трудолубив човек, увек је добар домаћин; такав се човек понаша према старијима од себе са поштовањем, са равнима себи као пријатељ, према млађима је добар и милостив, према свему и свима који га окружавају љубазан је и добродушан, јер код њега није магла у глави, као код лењивца, него разум, кога је он задобио упражњавајући се у раду. Једном речи, код радног човека све је добро и све онако, како је угодно Богу.

Овакав није човек нерадан и лењ. Лењо је дете шега и неспокојство у дому; лењ дечко, кога не терамо да ради, тегаба је и несрећа у породици; нерадан човек опасност је и рушитељ свега у друштву у коме се налази. А код кога се лењост и беспосличјење укорени, тај је већ неваљао човек, и од њега не треба очекивати никакво добро.

Према овоме, ако хоћемо да будемо добри хришћани, узорити домаћини, прави оцеви, да одужимо дуг који дугујемо овде на земљи и Богу и породи, да будемо здрави и умно и телесно, ми морамо, у одређене Богом дане, непрестано да радимо, било да сами стечемо, или да стечено већ имање очувамо и умножимо.

Ми грешимо и према Богу, и према људима, и према нама самима, ако у одређене дане не радимо своје свакидашње послове, него их занемарујемо и тако упропашћујемо угодно време, које нам је Бог дао, да можемо благовремено урадити своје послове. Ми овде мислимо на оне, у нашем народу познате, мале и опаке празничнице, у које се не сме, по мишљењу врача, које су то и усадиле у сам народ, радити. Тако има неких водених субота, белих четвртака, младих петака, огњена и блага Марија, петака пред велике празнике и т. д. када се по врачању, не сме ни један пољски рад радити. А кад отко-

покисне, кад се кукуруз на време не окопа, кад се жито на време не пожње, и у опште, кад не доспемо, да на време сре-
димо пољске радове, онда се каже да се не може да стигне,
и жалимо се како су се радови сустигли; а да су се празно-
вали дани које је Бог и наша св. црква наредила, онда би се
све на време и с благословом Божијим урадило, и од тог рада
имали би обилате користи.

Осим тога организам нашег тела изискује умерен рад,
који је добар и за душу и за тело. Према томе, ако хоћемо
да будемо здрави и сважни, те да можемо подмиривати по-
требе у животу, треба да радимо; но тај рад не сме бити пре-
теран, већ умерен, јер је после сваког рада потребан човеку
и *одмор*, који човека снажи и крепи за поновни рад. Кад ра-
димо и крећемо се, боље и једемо, док нерад штоди нашем
телу, јер постаје услед тога млитаво и кржљаво, и најмања
болест, која на лењивца врло радо наплази, може да га пре
времена отера у гроб.

Сваки добар домаћин, радник и хришћанин, који се строго
придржава заповести Божије и св. наше цркве у раду, учи-
ниће, да његов труд уроди добрим плодом т. ј. да му његов
рад донесе и материјалне и моралне користи, те да задобије
уважење и поштовање међу грађанима, да као хришћанин,
својим радом користи ближњима, да му допринесе да може
овде на земљи поживети и не бити никоме на терету и досади,
да може чинити милостињу од уштеде своје, и тако задо-
бити вечно блаженство, а на тај начин угодити Богу и испу-
нити свој човечански задатак овде на земљи, јер ап. Павле
каже: *да се љубазно стараше, да сше мирни, и да гледаше свој
посао, и да радишете својим рукама као што вам заповедисмо. Нишпи
забадава хлеб једосмо у кога; него у труду и у послу, дан и ноћ
радећи, да не будемо на досаду никоме од вас.* (1 Сол. 4, 11;
2 Сол. 3, 8.)

О ПОСТУ.

А овај се род изгони само молитвом и постом (Мт. 17, 21).

Хришћанска вера, призивајући људе спасењу, не одваја их са свим од овога света, него само тражи, да се они, живећи у овоме свету, непрестано спремају за вечну небеску отаџбину. Хришћанска вера учи, да је за достигнуће хришћанског савршенства, нужно потпуно одрицање од света, али не брани, да се умерено наслађавамо свима земаљским задовољствима, само та задовољства треба да су допуштена правилима човечијег живота и владања, т. ј. да не буду на уштрб ни нашој вери, ни нади, ни љубави према Богу и свима људима. У оваква хришћанска задовољства рачуна се, брачни живот, употреба мрсне хране, најумеренија употреба пића која нас увесељавају, певање, музика, скромне пристојне игре, забава, и томе слично. Срећан је онај хришћанин, који се добровољно одриче од свега овога због царства Божијега; али не могу се назвати несрећни, ни они хришћани, који употребљују ова задовољства, не губећи из вида царство Божје. *Ко може примити нека прими* вели Исус Христос (Мт. 192.). Несрећни су само они хришћани, који се предају задовољствима овога света и опијени њиме заборављају на царство Божје.

Али, и најневинија и најумеренија уживања у овом свету, ако се непрестано упражњавају, могу учинити, да заборавимо на царство Божје. Да би се од ове опасности избавили, наша мати Св. Црква одредила је у току године извесно време, у које смо ми, њена деца, дужни одбацити и та невина светска задовољства, и задовољити се само најнужнијим потребама. У то време забрањује нам се задовољство брачног живота, масна и млечна, а по некад и рибља храна, употреба пића која нас веселе, игре, забаве и т. д. а дозвољава храна посна, потребна за одржавање здравља и телесних сила.

Кад се ми, у одређено време, уздржавамо од свих светских уживања, која су нам дозвољена у друго време, то онда ми чувамо пост, који је установила Св. Црква. Бог је установио пост још у рају, и он је био у томе, да се не сме јести плод од забрањеног дрвета. После пада човековог, пост се увек сматрао као најбоље средство за опроштај људских грехова. Спаситељ који је дошао на земљу да нас спасе, није одбацио

пост, већ на против, сам је постио и дао нам пример да му следујемо. Он је учио: *кад постиш, не будиш жалосни, као лицемери:А ти кад постиш, намажи главу своју и лице своје умиј, да те не виде људи где постиш, него отац твој који је у тајности! и отац твој који ради тајно, платиће теби јавно* (Мт. 6, 16—18). Напослетку Св. Црква којом управља Св. Дух, установила је за хришћане четири поста у току године, а то је: пост пред Ускрс — Велики пост, пред празник Ап. Петра и Павла — Петров пост, пред празник Успенија пресв. Богородице — Госпођин пост и пред празник Рождества Христовог — Божићни пост. Осим ових постова, установљен је пост средом и петком у току целе године, на дан Главосека Јована Претече и на Крстов-дан.

По учењу наше православне цркве, пост — уздржавање од свих светских задовољства — јесте хришћанска врлина, посредством које добијамо благодат Божју. Треба се уздржавати од свих задовољства овога света, а не само од скромне посне хране; јер то још није пост, ако ми не једемо мрсна јела. Било би глупо мислити, да нам Бог даје небеско царство, ако ми само постимо у јелу. За Бога и за спасење наше душе све је једно, па ма чиме се ми заситили, само умерено и само *да шрбух наш*, по речима св. ап. Павла, *не буде наш Бог*. Што нам се за време поста забрањује да једемо мрсну храну, то није за то, што је мрсна храна у то време нечиста и грешна, него зато, што се од нас хришћана тада тражи нарочито уздржавање, јер без уздржавања нема хришћанског поста. Црква је одредила у које дане не треба јести месо, сир, јаја, млеко и т. д. али из тога не треба изводити, да се хришћански пост у томе састоји, јер ми можемо постити, или још бољи јести посну храну, а не вршити остале хришћанске дужности. Ако за време поста не једемо ни месо, ни рибе, а опијамо се, предајемо се нечистим жељама, певамо песме, проводимо време у играма и весељу, у забавама и гозбама, — у том случају ми толико исто постимо, као кад би јели месо и рибу. Ако се ми за време поста не уздржавамо од злих навика и неваљалих речи и дела, од љутње, од клевете, оговарања, лажи, клетве, и од сваке злобе према другим људима, то онда ми омаловажавамо пост, па ма ништа не јели.

Храна, сама по себи, ништа не значи пред Богом и нема ништа заједничког са спасењем човечије душе. У Св. Писму пише: *али јело нас не поштавља пред Богом; јер нишпи ћемо бити*

већи ако једемо, ни мањи ако не једемо (1 Кор. 8, 8); ми се приближавамо Богу само ако се уздржавамо од светских задовољстава и према томе и од хране. Кад ми постимо, не једемо мрсна јела, рибу, за то што се уздржавамо а ни за што друго, то ми, у таком случају, жртвујемо угађање трбуху ради царства Божијега и добијамо благодат Св. Духа, која нас награђује за наше добровољне жртве. Али наш пост није истинити пост, ако ми не једемо мрсна јела, а одајемо се разним неваљалствима и пороцима, пијанству, уживањима, користољубљу; ако ми за време поста мрзимо, лажемо, завидимо, оговарамо, и ако је у нашој души свако зло. У овом случају наш је пост лицемерство, које је Христос изобличио.

Хришћанима који су болесни, Св. Црква дозвољава за време поста, да могу мрсити.

КРАТКЕ ПОУКЕ ЗА СВАКОГ ХРИШЋАНИНА

ИЗ СПИСА СВЕТИХ ОТАЦА И ВЕЛИКИХ ЈЕРАРХА ЦРКВЕ.

Ко уме бити смиран, значи да уме угледати се на Исуса Христа. (*Св. Василије Велики*).

Ко се направи дете као што је Христос (у погледу смерности, невиности и послушности) тај ће порастити с Њим у премудрости.

Бог се јавио људима као кротак, а ко од људи постане скроман, тај се уподобљава Богу.

Бог је се понизио ради тебе, човече, а ти ни због самог себе нећеш да се понизиш, већ се уздижеш и гордиш. (*Св. Макарије Велики*).

Не чини хришћанина хришћанином само вера, но и морал, који с вером стоји у тако чврстој вези.

Име хришћанско без живота хришћанског јесте лицемерство (*Св. Тисон Задонски*).

Прави је хришћанин онај, који се, колико је могуће човеку, угледа на Христа у мислима, речима и делима. (*Св. Јован Лествичник*).

Ако и не знаш за некога свештеника је ли достојан свога чина или није, ипак га немој презирати због заповести Хри-

стове. Јер, као што не губи вредност злато кад је каљаво, и прави бисер кад дође у додир са ма каквим нечистим и поганим стварима, — тако исто и свештенство не бива оскрнављено тиме, што га је недостојан онај који га је примио (*Јевр. Сирин.*).

Ми смо много више дужни нашим пастирима, него физичким оцеvима, за то, што нас ови рађају за овај свет и за живот земаљски, а они за небо и за вечни живот с Богом.

Дарови Божји нису такови да зависе од свештеникове личности (*Златоуст*).

Сем покајања нема другог пута за спасење. И кад не би било покајања, то не би било ни оних који се спасавају (*Авва Исаија*).

Није сва несрећа у томе кад човек падне, већ кад падне па не устаје; није у том кад згрешн, већ кад у греху и даље остане (*Златоуст*).

Плачимо, браћо! Нека очи наше проливају сузе пре него што одемо онамо, где ће наше сопствене сузе жећи наше тело (*Св. Макарије Велики*).

Богати без сиромаша не могу се спасти. Јер само кад они отворе руку своју сиромашу, и Бог отвара за њих врата небесна (*Блаж. Августин*).

Човек без вере, налик је на лађу без думена, коју носе таласи морски. Котва је нужна лађи за време буре, — вера је нужна човеку за време несреће. Котва је лађи на мору надежда, — вера је котва човеку у животу његову. Како је велико благо вера! Она нас спасава и онда, кад допаднемо у такав положај из кога нема изласка, кад нам од смрти грозн опасност, када паднемо у очајање (*Златоуст*).

Вера је душа народа. Кад се она угаси у народу, онда он постаје мртав леш, који се брзо распада и трули (*Филарет митр. Москов.*).

Пастири су у смислу моралном оно, што и војници у смислу грађанском. Војници бране народ од непријатеља државних, а свештеници чувају народ од непријатеља моралних. Нека је слава војницима, који грудима својим заклањају државу од опасности, а не мања слава припада и свештеницима који ревностно чувају од потреса цркву и морал (*Јаков архиепископ Нижегородски*).

Не уделити сиромасима од онога што претекне од подмирења потреба, значи подкрадати туђе добро (*Блаж. Августин*).

Воља је Божја да на земљи не буде много несрећних: они да би се спасли својим грињењем, а ти твојим милосрђем.

Немогуће је, и потпуно је немогуће, без милостиње доспети ни до врата царства небесног.

Без милостиње и молитва је бескорисна (*Златоуст*).

Како је то, да што дрво више расте, то дубље пушта своје жиле у земљу? Оно уздижући се, спушта се, а спуштајући се, — уздиже се. Тако и ти треба да чиниш, хришћанине. Ако се одликујеш ма каквим особинама: умним или моралним, природним или стеченим, спољашњим или унутрашњим, — свакада и на сваком месту што више буди смеран. Док смерност не пусти дубоко жиле своје, ти никад нећеш бити обезбеђен од опасности (*Св. Нил Синајски*).

Природњаци су приметили, да голубови беже од нечистоте, а пчеле оданде где је дим; тако и благодати Божјој нема места у оном срцу, у коме су нечисте мисли, и у коме се, тако рећи, диме рђаве жеље (*Св. Касијан Римљанин*).

Свет сматра да су му забаве тако потребне у животу, као што је потребан рад, храна и одмор. Он мисли да живи, забављујући се. Не, живот није игра, већ је он важно дело. Живот земаљски је за то човеку, да би у њему, Божјом благодаћу и својом слободном вољом, заслужио вечно блаженство. Ко је свесан овога, а ради у томе циљу као што треба, тај тешко да ће икад добити слободног времена за игре и забаве (*Филарет*).

Саблазнити слабијега тако је велики грех, да, само да не би у њега пали, не треба да чинимо чак ни оно, што нам је дозвољено чинити по законима, и Божјим, и људским, а што би могло омести и поколебати малодушнога ближњег.

Саблазан је налик на заразу која се код једног човека зачне, а многе из његове околине окужи (*Тихон Задонски*).

Не постити значи постати неразуман, као што су и они који не знају за пост.

Као што је немогуће да ватра гори у води, тако је немогуће покајање без поста. (*Златоуст*).

Страхујемо од овога дана и часа, кад нам неће помоћи ни брат, ни сродник, ни богатство ни слава; већ када ће са човеком бити само дела његова. (*Св. Варсонофиј Велики*). — Кад је тако страشان суд Христов, то и чувајмо се греха, који је само узрок што је суд тако страشان (*Филарет Москов*).

Идите, вели Господ милостивима, и примите царство Божије, не зато што ви нисте згрешили, већ за то, што сте милостињом одужили грехе своје (*Бл. Августин*).

Рука сиромаха јесте ризница Христова; што прими сиромаш, то Христос прими (*Златоусти*).

Добročинства записуј на бакру, а увреде по води (*Св. Исидор*).

Грешници и кад живе мртви су, а праведници и кад умру — живе.

Често праведници допадају у руке безбожника, не зато да се безбожници тиме прославе, већ ради искушења праведних (*Гл. Богослов*).

Поштовање светитеља састоји се у угледању на њега (*Златоусти*).

Ко трпељиво и са благодарношћу сноси болест, она му се рачуна у нешто више од подвига.

Злато се чисти ватром, а душа искушењем и трпљењем. Искушење, дакле, није зло, већ добро. Оно добре чини још бољим. Оно је пећ за чишћење злата; воденица за мливо тврдога зрневља; ватра за сагоревање трња, е да би припремило њиву за успевање на њој доброга семена (*Златоусти*).

Испод крста је пут, који води у рај.

Молитва је први дар Божји, посредством кога се сви остали дарови добијају.

Као што сиромаш пружа руку да прими милостињу; као што дете отвара уста да узме храну: тако и човек мора се обратити Богу за благодат Његову, и душа треба да му је отворена да прими дарове Његове. Молитва је пружена рука за примање благодати Божје; отворена уста за кушање хране небесне (*Филарет*).

Савладај гордост у себи, пре но што она тебе савлада и учините својим робом. Умањи помисао на своју високоученост, док није она тебе умањила. Угуши своју похотљивост, док није она тебе угушила (*Јеврем Сирин*).

Среброљубив је човек најгори: не доносећи ништа собом у свет, он само брине о земаљској тековини, као да би хтео понети све са овога света.

Страст за добитком често угуши и глас природе у родитеља, изазива свађу међу браћом, испуњава пустиње убицама, мора разбојницима, и порађа клеветнике по варошима (*Вас Вел.*).

Као што море никад не може бити без таласа, тако и срце себичног човека не може бити без брига, туге, страха и неспокојства (*Златоуст*).

Тврдици је све мало. Он је у правом смислу сиромашак, који дрхће од глади и зиме. Друге страсти јављају се у насладима и задовољствима, а себичност у немантини и оскудици.

Тврдица човек, ма како да је богат, он је најсиромашнији, јер жали од себе своје сопствено, као и да ништа нема.

Над мртвим лиј сузе и оплакуј га (Сирах 38, 16), али не остани неутешен као онај који нема наде (I Сол. 4, 13).

Народ, који поштује цара, угађа Богу по томе, што је власт царска установа Божја (*Филарет Московски*).

Као што зрно пшенично, посејано у земљу, доноси обилате користи сејачу, тако ће ето пута више донети онај хлеб, што се даде гладноме (*Васил. Велики*).

О, кад би човек поштовао Бога онолико, колико Бог њега пази (*Тихон Задонски*).

Ко не осећа у себи дејство Св. Духа, тај нема хришћанства. Премда је Дух један, дарови нису једнаки за то, што нису једнаки они, који примају Духа (*Глиг. Богослов*).

Питао неко једног светог: »Како да се сачува од искушења«, — на што му је он одговорио: у котао, који непрестано кипи, не може улетети никаква муха; тако и душу, која пламти љубављу к Богу, ништа не може саблазнити.

Ко хоће да плови, тај мора претходно одрешити, или и пресећи уже, којима је лађа његова била привезана за обалу. Ко доиста мисли путовати за небо, тај мора, или постепено и с пажњом ослободити се, или ако се боји да не задоцни, а осећа у себи довољно снаге, он мора одлучним ударом одбацили све страсти, којима је за земљу био привезан. (*Филар*).

Вером се добија и оно, на што се нема право надати. што нам показује пример мудрог разбојника на крсту. (*Јован Лествичник*).

Ко хоће, да подигне камен, тај неће одозго, него ће га одоздо подухватити, — што може послужити за пример смерности. (*Јевр. Сирин*).

Који је у истини смирен, тога ништа не може огорчити ни разгневити, јер је он свагда готов снети свако унижење (*Тихон Задонски*).

Навикни да језик твој у сваком случају, у свако време и свакоме брату говори: »Опрости ми«, па ћеш тако најпре постати смирен. (*Аншон. Велики*).

Ђаволи немају тела, него се у нашем телу показују кад душа наша прима од њих зле помисли њихове; јер, примивши њихове мисли, ми примамо саме демоне, и оличавамо их у себи. (*Аншон. Велики*).

Ко је злобан на ђавола, тај није злобан људима, а ко је злобан брату, тај је с ђаволом утврдио мир. (*Нил. Синајски*).

Нико не може служити два господара за то, што запо- ведају противно један другом. Христос говори: Смилуј се на сиромаше; а Мамона вели: Узми и оно што имају.

Имајући два ока, ми не можемо одједанпут погледати и на небо и на земљу, напред и назад, — тим мање имајући једно срце, ми не можемо бити уз Бога и уз оно, што је Он створио (*Тихон*).

Ништа није веће и моћније него човек с Богом, и ништа мање него човек без Бога (*Тихон Задонски*).

Прави хришћанин је стални кретоносац, а хришћански живот стално ношење крста.

Сваки хришћанин треба да носи свој крст, као путник штап свој (*Макарије Московски*).

Као што муха, око запаљене свеће, лако се опече; или, као што огледало потамни, кад се дуне на њега, тако се по- кваре и оскврне они, који дођу у додир са неваљалима.

Ако је по мишљењу твоме ближњи твој и недостојан љу- бави твоје, оно је достојан Бог чиј је он слуга, и чиј облик носи; достојан је Бог, који је крв своју за њега пролио. (*Тихон*).

Како ћеш са осталима у цркви молити: »Подај Господи«, кад ти не дајеш сиромасима, а у могућности си да даш? Како ћеш казати: »Услиши ме Господи«, кад сам нећеш да чујеш не- вољника, или, боље рећи, Христа, који ти се у лицу невољника обраћа (*Тихон*).

Злато је таква замка за људе, као што је мрежа за птице (*Глиг. Богослов*).

Само је с једним дозвољено бити у непријатељству, и никад се с њим не мирити, а то је са — ђаволом (*Златоуст*).

Као што ни најздравије око не може да види ако није никако осветљено, тако и човек, ма како да изгледа частан, није у стању живети као праведник без благодати Божје (*Блаж. Августин*).

Од свију постојећих религија на земљи, хришћанство је једина истинска религија, и према томе само хришћанство и јесте у стању дати човеку и целом човечанству највећа блага и срећу небеску и земаљску.

Ако љубимо Бога, то треба да љубимо и онога, кога Бог љуби (*Тихон*).

Дајући ономе, који лежи на земљи, дајемо ономе који седи на небу (*Гл. Двоеслов*).

Са три метра земље задовољиће се и они, којима је и цео свет био недовољан.

Ко хоће са Исусом да буде у вечном царству, тај мора са Исусом да буде и учесник страдања и трпљења (*Тихон Задонски*).

Људи, који се сувише брину о земаљским благама, налик су на дебеле птице, које, и ако имају крила, ипак се вуку по земљи заједно са скотовима. (*Василије Велики*).

Краљево.

Вел. Марковић.

ПРВО ЗНАЊЕ У ПОДИЗАЊУ НОВИХ ВИНОГРАДА

Који још не зна кад нас о злосрећној *филоксери*! ¹⁾ Тако сићушна, а толике огромне штете почини. Негдашња сила од винограда, подлеже једној маленој бубици, те место богатих виноградских пољана имамо данас бедне остатке пропалог чокоћа, једно гробље од винограда. Дође време, у многим крајевима нашим, да нема човек чим ни славски колач да прелије, ни гроб својих милих да покваси; а већ ни спомена да коју пару унесе у кесу — од оног некадашњег блага, које је и сваког задовољним чинило, а и кесу му пунило....

Мало је још крајева код нас где филоксера није заразила винограде, а огромни је део наше земље, где

¹⁾ *Филоксеру* обично наш народ зове: „буба“, или сушибуба, али је већ добро позната и својим правим именом.

је она у корену сатрла виноградарство. Најбогатији крајеви у томе најпре су осетили удар, који их је материјално потресао.

Филоксерној зарази се придружила и друга опасна напаст — *пероноспора*²⁾, која сатире чокот озго, док га филоксера тамани оздо. Али ма да у опасности пероноспора мало уступа филоксеру, опет се њој *може* стати на пут. Има лека противу пероноспоре; али га нема противу филоксере.

Једино средство да се виноградарство опет подигне на старе ноге, да се виноград обнове јесте: *садити издржљиву, америчку лозу*. Нека се нико не вара; нека нико не верује у понеке бајке, да ће филоксере нестати, па да ће се моћи опет садити наша лоза. На америчкој лози подижу данас винограде у свима земљама, које су као наше страдале од филоксере, па тако морамо и ми чинити. Другог нам спаса нема.

Где год су већ отпочели са сађењем америчке лозе, добило је се уверење да је то добро. И сад треба само имати ово на уму:

1, да се нови виноград подижу само *калемљеном лозом*, јер на тај начин добићемо опет онако исто вино као од старих винограда; и

2, да се за подизање нових винограда изискује *више труда и рада, и више обазривости и умења*.

С тога пре подизања нових винограда ваља сваки да се поучи, ваља добро да разбере о свачему, што иде у корист тога рада. Зато ваља: марљиво читати *Тежака*, полазити курсеве за калемљење у државним лозним расадницима, читати књиге о новом начину подизања винограда, обилазити важније послове у државним расадницима, распитивати људе који већ у велико предњаче у пословима подизања нових винограда. итд.

²⁾ *Пероноспору* зову погрешно „*пламењачом*“.

И ми ћемо укратко пружити једну малу поуку о томе: шта треба имати на уму у почетку подизања нових винограда, уверени да ће читаоци, у првом реду браћа свештеници, примити ово као малу напомену, а опширније поуке да ће тражити на начин, како горе рекосмо. Свештеници могу и треба да буду први који ће се не само решити за подизање нових винограда, него и бити учитељи народу, да, обнављањем ове важне привредне гране, своје благостање побољша.

Нови виногради изускују исте онакве положаје као и стари; а успевају готово и на истим земљама као и пређашњи. Зато се они могу подизати на истим местима, где су и пре били виногради.

Но, пре но што се приступи спремању земље, неопходно је потребно, да се земља на којој ће се подизати нов виноград, испита: *да ли и колико има у њој креча* (кречњака). Учени људи и досадашна искуства потврђују, да све америчке лозе не могу успевати и дуго трајати на много кречном земљишту. Зато је то добро, да се дозна колико има креча у земљи, па да се онда тражи и она сорта која је за ту земљу.

Испитивање земље у ову сврху не може сваки да врши. Ради тога се ваља обратити управама државних лозних расадника (у Букову, Топчидеру, Нишу, Смедереву, Александровцу у Жупи), или Срп. Пољопривредном Друштву (у Београду). Како треба узимати пробу земље за ово испитивање описано је у „*Ценовнику лозе из држав. лозних расадника за годину 1897/8*“ (стр.9), а има о томе и у *Тежаку*.

Пошто се тај важан посао изврши), онда настаје други, такође неопходан, посао за подизање нових винограда, а то је: *дубоко риљање* (риголање) земље. За нов виноград треба риљати најмање у дубини 60 а ре-

¹⁾ Треба знати, да се ни из једног државног расадника лоза *не издаје* док се земља овако не испита.

довно 70 см. Треба знати, да америчка лоза може да успева и дуго траје само у добоко риљаној земљи. Нека, дакле, нико друкчије не ради; јер иначе рђаве последице, неуспех, имаће сам себи да припише.

Ако се хоће да сади у јесен, онда земљу треба риљати још у лето; али најудесније је време за риљање: јесен и зима, и тада може да се сади у пролеће.

За сад је свакоме за препоруку, да лозу набавља из државних, окружних, среских или подружњинских расадника. У државним расадницима производи се највише и разноврсне лозе. Но за набавку лозе из државних расадника ваља се обратити молбом или управама тих расадника, или Министарству Народне Привреде, али само у *августу* месецу, јер доцније молбе не примају се.

У споменутом Ценовнику лозе може се наћи укратко описане све сорте америчке лозе, које се гаје у државним расадницима. У опису се види такође: колико креча у земљи може поднети која сорта. Да не би заузимали много простора описом ових сората, ми упућујемо на тај Ценовник, а он се може добити бесплатно у Министарству и код свих држав. расадника.

При свем том напомињемо да су, по досадашњем искуству и огледима, најбоље подлоге и најиздржљивије: *Рипарија Порталис* (или Глоар де Монпелије) за земље до 10 % креча; *Солонис* за земље до 30 % креча и шљунковите; *Рупестрис монтикола* (или Рипестрис ди Ло) за земље до 50 % креча и *Берландијера* за земљу до 60 % креча.

Све сорте издржљиве, америчке, лозе продају се: у резницама и прпорцима; као калемљена лоза: у зрелим и зеленим¹⁾ калемима, а обе ове врсте могу бити: са жилама («ожиљене») и без жила, ма да се зрели калеми обично продају са жилама. Сваки од ових

¹⁾. „Зелени калем“ зову се зато, што су добивени од зелено — лети — калемљене лозе.

категорија лозе има своју цену: резнице су најјевтиније па онда прпорци, а скупљи су калеми — и то су зрели скупљи но зелени.

Најбоље је за сваког набавити прпорке, па их окалемити, држати годину дана у прпоришњу («школи»), да се калем сигурније прими, и онда их посадити у винограду. Јевтиније је купити резнице; али калемљене резнице мање се и теже примају, те би их опет требало најпре прпорити, преобратити у прпорке. Најскупље је подизати нов виноград купљеним калемима, али се доиста тако и најпре дође до винограда.

Но ми би свакому препоручили да сâм лозу калемим, и то прпорке. Ради тога се и државни расадници старају, да по могућству што више производе прпорке, како би се потреба ових што боље подмиривала. Али пошто није могућно сваке године једном истом лицу давати лозу из државних расадника, то ће сваки, који има подизати већи виноград, од добивених прпорака одвојити један део и посадити на оделитом месту (у винограду или градини) у размаку за 1·25 — 1·5 м. То би био *матичњак*, одакле би се редовно, сваке године, могло добијати резнице и ове прпорити. Разуме се, да и земљу за матичњак (и прпориште) ваља у истој дубини риљати као и за виноград.....

Оволико, мислимо, да ће бити довољно — као прво знање у подизању нових винограда. Опширније на другом месту.

Ћаковчић

Ј а б у к а

(*Prunus malus*, L.).

*Јабука се вешру моли
Да јој гране не одломи:
„Да мој вешре не ломи ме!
„Не ломи ме, не крши ме;
„Ја сам шеби род родила:
„Сваку грану дђ'је јабуке,
А на врху и чешири“.*

НАР. ПЕСМЕ

Јабука је одомаћена у Јевропи и Азији, а у дивљем стању разликују се шест врста: *P. malus*, *P. sylvestris*, *P. prunifolia*, *P. baccata*, *P. spectabilis* и *P. prumila*.

Лишће је јајасто, завршкасто, исецкано на затубасте зупце, оздо је обрасло белим руном и дуже је од петељке за један пут.

Цвета у априлу, цвеће је хермафродитно, поређано је у коримбе (штитове, амреле) и избија у исто време кад и лишће. Чаша је петлиста, длакава и прирасла уз плодник, а на врху је подељена у пет крижака. П круница је петолита а листићи су ружичасти, јајасто дугуљаст и сужени у дугачак нокат. Прашници су жути, слободни и утврђени у чашином гршку с круницом а има их 15 до 30. Стубићи су при основи срасли и има их пет. Плодник је срастао с чашом и подељен је на пет окаца у којима су по два и више заметка.

Род је *јабука*, која постаје од плодника, ложе и чаше. Облика је различног, улегнут на обе стране према петељци, која је краћа од рода, а завршен је окрајком од сасушене чаше: подељен је као и плодник на пет окаца (собица) који се укупно зову *кућица*; у сваком окцу (собици), обично су по две семке а ређе по једна. Кућица је обично у средини, но у неких сорта је ближе чаши, а у неких обратно петељци, по облику је у неких сората *протегљаста*, кад је дужина већа од ширине, у неких *широка*, кад је ширина већа од дужине, у неких *округла*, кад је ширина равна дужини, и може

бити: *отворена* или *затворена*, према томе, дали су зидови између собица резорбовани (проваљени) или не. Око кућице је тврдина, т. ј. тврђе, управо рскавичаво корасто месо затвореније боје од меса, и окружена је многим тачкицама које су нарочито уочљиве кад преполовљен плод престоји неко време на ваздуху. До тврдине је месо које је у неких сората *мекано*, у неких *доста тврдо* и према томе, да ли је у већој или мањој мери воденасто или је: *врло сочно* или *слабо сочно* (сушно). Од тога, да ли је сочно или не, као и да ли је *слатко*, *накисело* или *кисело*, у многоме зависи и употреба самога рода, т. ј. да ли за јело (сто), трговину или прераду. Месо омотава *кожица*, која је у неких сората *једнобојна*, у неких *вишебојна* а у неких *пругаста* (ако је црвенило посуто у пругама).

Помолог Лукас користећи се поделом *Диловом* и *Хоговом*, поделио је све сорте јабука, ради бољег разликовања разноврсних сората у петнаест група. Те су групе:

I. *Ребраче* (Calvillen). Месо је крто, укусом потсећа на јагоде и малине; кућица је отворена или упола отворена; кожица љашти јер је више или мање масна, облика су обично неправилна. Нпр. Гравеништајнка, Дињица (Weisser Winter Calvill), жути Рихард, Посартова Наливија, Ребрача, Зимска пругаста; Ребрача ускршња црвена, Фрасова летња, Шупљика (Rother Herbst Calvill).

II. *Звечарке*, (Schlotterapfel). Месо је крто, грубо, често и без особитог мириса или слабо миришљиво, али не на јагоде и малине; кућица је свакад отворена и облика су као и ребраче само су ваљкастије или пљоште округле или нешто зашиљасте. Нпр. Зачинка (Sommer Gewürtzapfel,) Краљевић и тако даље.

III. *Жутице* или *Злашаче* (Gulderlinge). Месо је потврђе, ситно зрнасто као и у ренета; кућица је отворена и широка; семе је обично округласто, облика су различног а већином као у ребрача. Нпр. Бојковка, Жутица зимска, дуњаста, Краљица Софија, Рајковача (Gelber Bellfleur), Ренета шампањска и т. д.

IV. *Ружице* (Rosenäpfel). Месо врло крто, угиба се лако кад се притисне; кожа танка, замагљена а протрвена љашти; месо често слатко и миришљиво, т. ј. не потсећа на јагоде и малине као у ребрача. Облика су различног, а обично су при врху ребрасте. Нпр. Астрахан бели, Бресквача, Вагнеровка, Илињача (Rother Margaretenapfel), Клудијевка, Кузинота, Миришавка (Sommer Zimmtapfel), Михаљача (Wirginischer Rosenapfel), Попадија (Morgenduftapfel), Ребрача данцишка, Сладокусна, Шарламовска и т. д.

V. *Голубаче* (Taubenapfel). Месо тврђе но у ружица, али ипак угледно и већином срчкаво, те по томе слично ренетама; облика су дугуљаста или елиптична; кожа је врло фина и љашти Нпр. Говеђача (Rother Winter Taubenapfel), Рузмаринка бела, Рузмаринка црвена и т. д.

VI. *Зукваче* (Rambour oder Pfundäpfel). Месо крто, крупнозрнасто, на кисело без мириса (т. ј. није миришљаво као у ребрача и ренета); род врло крупан, плоште округао или елиптичан, често подељен у две неједнаке половине; кожа глатка, једра и обично није рђаста. Нпр. Бабајка, Барњача (Gloria Mundi), Зуквача (Margaretenapfel), Кардинал пругасти бели, Стрекња (Cellini), Цар Александар и т. д.

У *Ренета*, које долазе за зуквачама, Лукас је узео у обзир као главни карактерни знак: *особину меса*. Боје су разноврсне, почевши од беле па до мрко црвене; и облика су различног, па и кожа им је неједнака: глатка или рапава. Месо је збивеније но у наведених група, изузевши *Жутица*, у којих је као и у *Ренета*, а на изгледу је лепше но у поменутих група; од чести је рекаво; укусом не потсећа на јагоде и малине као *ребраче*, нити на коморач као *ружице*, већ је тако звано *ренетасто*, т. ј. винска укуса, па се у неких осећа више вински укус но сладост, а у неких обратно више сладост но вински укус. Према њиховим спољашњим знацима и према месу, поделио је Ренете у четири групе. На име у:

VII. *Зуквасте ренете*. (Rambour Reinette) Облика су неправилна, разне величине, а често сличне и Ребрачама, боје су једнобојне. Нпр. Вајонка (Gays Reinette), Златача, Пепинка лондонска, Ренета племенита, Ренета лотриншка, Тетанка (Parriser Rambour Reinette) и т. д.

VIII. *Једнобојне ренете или Восковаче* (Einfarbige oder Wachs Reinette). Ово су омање или осредње јабуке правилна облика без икаквих узвишења и ребара. Нпр. Авајлија

(Goldgelbe Sommer Reinette) Бедрика (Gäsdonker Reinette). Бреданка, Пепинка немачка златолика, Ренета ландбершка, Обердикова ренета, Самониклица (Apfel von Halden), Шећерлија Ананас ренета и т. д.

IX. *Машанске ренете* (Borsdorfer Reinette). Мале, кашто једнобојне а некад и пругасте јабуке правилна, пљоште округла облика или су кугласто затупљене; кожица је обично глатка, кашто брадавичаста, а ретко је навучена рђастим мрљама. Нпр. Машанска (Edelborsdorfer), Ренета љаштећа, Сенабија (Steierischer Winter Reinette и т. д.

X. *Црвене ренете* (Rother Reinette). Ове су јабуке од чести вишебојне а од чести пругасте; основна им је боја зелено жута или бледо жута; обично немају рђастих мрља и тачкица. Од жутих ренета разликују се само у томе, што им је основна боја затворено жута и чиста т. ј. без рђастих црвенила. Нпр. Колачарка Ланктонова, Парменка летња, Парменка скерлетна, Пепинка ситна тврда, Посластичарка, Ренета Бауманова, Ренета кармелитска, Ренета Кулонова и т. д.

XI. *Сиве ренете* (Graue Reinette). У ових је цела кожица или већим делом превучена рђастом навлаком. Нпр. Ренета Бурхардова, Ренета енглеска, Ренета оснабришка, Ренета сива јесења, Ренета с кратком петелком, Ренета Равеова, Ренета француска и т. д.

XII. *Жуће или златолке ренете* (Gold Reinette). У ових је јабука кожица златолика, жута а с присојне стране као и црвене ренете; кашто су црвено пругасте али црвенило због рђастих мрља и тачкица није тако јасно као у црвених ренета. Нпр. Кадуманка (Claygate Parmäne), Краљева с кратком петелком, Парменка Адамова, Пепинка Рипстонова, Ренета бленхајмска, Ренета Вајднерова, Ренета диценска, Ренета каселска, Ренета Харбертова, Шаренка (Winter Gold Parmäne) и тако даље.

XIII. *Пругаче* (Streiflinge). Овде се увршћују све пругасте јабуке без обзира на њихове унутрашње и спољашње знаке, ако се не би могле да уврсте ни у једну од дојакошњих група. Нпр. Бонкиња крупна, Железовка, Пругача бруновска, Лујикова и т. д.

Остале јабуке нису пругасте; по облику су зашиљасте или пљоште округле и кугласте, те према томе, дакле без обзира на унутрашње знаке долазе у нарочите групе. Тако:

XIV. *Чуњаче* (Spitzapfel). Јабуке су зашиљасте и према чаши и према петељци, почевши од средине, а никад нису пругасте. Нпр Дуга (Miller Spitzapfel), Тула (Königsfleine,) и т. д.

XV. *Колачарке* (Plattäpfel). Овде се убрајају све јабуке које нису пругасте а при томе су кугласта облика или су пљоште но такве, да се не могу уврстити ни у једну од првих дванаест група. Нпр. Апи, Батуленка, Будимка (Weisser Winter Taffetapfel), Велингтон, Колачарка (Kirkes Sondergleichen), Лимуњача зимска, Срчика, Срчика славонска (Grüner Fürstenapfel), Хаут орденка, Штетинка црвена и т. д.

Ова подела важила је све до скоро као преко потребна за одређивање и познавање различних сората јабука, ради чега је ревносно уношена у сва немачка воћарства, но у последње време наишла је на јаке противнике, који доказују, да у опште помолошке системе немају за познавање сората и за унапређење воћарства, никакве вредности.

Нарочито се у овоме истиче управитељ школе Воћарско-Баштованске у Штутгарту *Никола Гоше*. Он поред осталог вели о тим системама и ово: »Ниједном правом ботаничару, не ће ни на ум пасти да само на особинама рода зида ботанички систем а још мање да једну врсту рода разређује у разне одељке (класе). Прави ботаничар управо и не сматра, да је каква прешна потреба у помолошким системама, па је зато овај и потпуно излишан посао и пао у део тако званим стручним помолозима или беспосленим дилетантима«. Даље..... Уверени смо, кад би каквом нашем угледном помологу послали четири рода од једне исте непознатије сорте, који би се између себе разликовали по облику, боји и крупноћи, да их определи, да би у највише прилика добили и четири различна имена, а кад би исти род послали каквом другом, наравно опет »признатом« помологу, да би га добили са четири друга имена«. Наводећи више примера којима тврди да се овако што дешавало и врло »признатим« помолозима, узвикује: »Француска нема ниједног помолошког система, међутим има посве изврских помолошких књига какве немамо ни ми (Немци) ни остале народности; она има ваљане практичне воћаре и што је најглавније силне површине под воћкама. Тамо се не може као у нас само у једном крају тражити и добити по стотину сората!« Па и нашо нам системске поделе воћа, ради

чега та и толика објашњења? Може ли се каква и непозната сорта познати по каквој системи? И ако случајно више помолога тај исти рад класификују, онда да ли ће га они сви и подједнако класификовати? У овако што веровати, било би проста бесмислица.

По добу сазревања деле се јабуке на: *летње*, *јесење* и *зимске*. *Летње* сазревају од половине јуна до половине септембра. Треба их одмах брати и употребити, јер се иначе брзо кваре. *Јесење* сазревају од половине септембра до половине октобра. Оне пошто узру, ваља да дозру, т. ј. ваља их до употребе држати у сместишту (слагалишту) неколико недеља. *Зимске* сазревају од половине октобра до половине новембра. И оне треба да дозру на сместишту, а неке дозревају тек у пролеће.

Дебло у јабуке је доста кратко. Кора је сиво плава, листаста и љушти се у поширим кајишима. Дрво расте доста брзо, па зато и није тако тврдо као крушково, али се ипак радо употребљава у столарству за разне израђевине, јер се може лепо да углача. Може да достигне висину од 15 м. и да живи 60—80 год. Дебло већ на висини од 2—2.5 м. прелази у круну.

Круна је у неких сората *плитко сведена*, а у неких *дубоко закружена*, те је отуда или *широка*, ако је већа ширине од дужине, или *дугуљаста*, ако је већа дужина од ширине, или *кугласта* ако је ширина приближно равна дужини. У круни су: младари, леторасти, гране и пупољци (јалови и родни).

Младари се развијају у току године. Разликују се од летораста у томе, што на њима има лишћа и што им дрво није зрело.

Леторасти су једногодишњи т. ј. зрели младари, с којих је лишће опало. Боје су отвореније но крушкови.

Гране су вишегодишњи и разгранати леторасти, и по своме опредељењу деле се на *јалове* и *родне*.

У **јалове** гране рачунају се:

Вршни младар. Избија свакад из вршног пупољка на леторасту; пупољак је на врху или од природе или на вештачки начин — услед орезивања.

Побочни младар — најближи вршном младару.

Јалови младари — Сви младари који избијају испод побочног младара. Они би по месту где се налазе могли бити и родни, али услед бујности дрвета изјалове.

Млазеви или водошце. То су витки, танки и обично бујни (дугачки) младари, избијају највише из коре старијих грана но и на млађим воћкама виђају се кашто у већој мери. Јављају се у извесном добу, нпр. кад се воћке наврћу, подмлађују или орезају, јер се тада нагомилају сокови на извесним местима.

А у **родне** гране спадају:

Витке родне гране. То су побочни, витки и нешто повијени младари; дугачки су 10—30 см. и на њима се у првој или другој години образују родни органи.

Круте родне гранчице. То су побочни, прави или повијени и прилично крупни леторасты испод витких и родних грана; дугачки су 3—8 см. и на њима су јалови пупољци.

На витким гранама, развијају се из јалових пупољака друге године:

Прстенасте бодље, т. ј. кратке и прстенасто наборите гране (ипак с глатком кором), дугачке су 3—6 см. Вршни пупољак може бити и лисни (јалови) и цветни (родни). Ако се ове гране рачвају, онда се често зову и *прстенасте гране*.

Прстенасти израштаји. То су врло кратке дебеле прстенасте бодље које су исто тако прстенасто наборите као и прстенасте бодље. И на њима вршни пупољак може бити као и код прстенастих бодаља јалов и родан. Јалови су пупољци танки и зашиљастии, а родни (цветни)

су обратно дебљи и затубасти. И једни су и други кундрасти (вунести) и доста ублизу.

Према томе, наш је народ у предњој песми лепо уочио родне гране, кад вели:

„Ја сам теби род родила
Сваку грану дв'је јабуке
А на врху и четири“

Прве су гране: *витке*, а друге: *прстенасте бодље* и *прстенасти израштаји*, који се јављају као што је наведено на крупним родним гранчицама.

Јабука по својој важности заузима прво место, јер јој се род многостручно употребљава.

— Тако важна воћка заслужује да њеном подизању и неговању обратимо велику пажњу. Ово у толико пре, што се наше јабуке већ у велико почеле извозити. Прошла и ова година биле су у томе нарочито обилне.

Б. Ђ. Модоровић

УЗРОЦИ И ЛЕЧЕЊЕ НАДУНА У НАШЕ СТОКЕ

Лечити стоку без помоћи стручног лекара, значи пачи се у туђ посао. А ко то ради, јако ће се замерити многим сточном лекару, који заборавља или неће да зна, под каквим приликама живи већина наших сточара — привредника. И заиста има таквих сточних лекара, који никако не могу да се измире с фактом, да пољопривредник — сточар може и мора у неким приликама да притекне сам у помоћ својој стоци, своме благу. Камо наше лепе среће, да имамо толико сточних лекара, да привредник не мора доћи у прилику да сам своју стоку лечи, а још би већа срећа била, кад би наши сточари били и сами толико стручно образовани, да се у неким приликама и сами

спомогну, те да не тумарају по мраку, употребљујући час један, час други бански лек. Ко год зна, како је сеоском домаћину, кад му стока напрасно липсава, неће му ни замерити, ако у тој својој невољи прихвата сваки савет, свако средство. Разуме се, да и том приликом у незнању лађа и таквих средстава, која су више од штете, него ли од користи. И зар у том случају није боље кад у селу бар свештеник или учитељ, као образовани људи, путем оваквих поука, дођу у могућност, да својим суграђанима у прилици препоруче она средства и лекове, које би им сам сточни лекар дао? Ко год зна, да се ни један сточар не би користио, кад би ради једне оболеле овце трчао у окружно место по сточног лекара; ко год зна да би пропао сточар, кад би по неколико сати путовао до седишта сточног лекара, да га зове у помоћ, стаду оваца или говеди, које је можда оболело од надуна; ко год зна да у таквим и сличним случајевима може и привредник својој стоци исто тако да помогне, као и сточни лекар, ако га само има когод у селу да упути, — тај ће нам одобрити да су кратке поуке о лечењу неких сточних болести добро дошле свештенику, који у селу живи, као и сваком писменом пољопривреднику — сточару.

У том циљу доносимо и ми овом приликом кратку поуку о узроцима и лечењу надуна, који се често код наше стоке јавља, а такве је нагле природе, да оболела грла врло често гину, ако им сам сточар, у оскудици сточног лекара, одмах или што пре не помогне. Надун смо изабрали не само с тога, што је при његовој појави брза помоћ неопходно потребна, већ и што га наш народ обично сам лечи, често средствима и на начин, који не само да не помаже, већ је и од штете. Пуштање крви из ува, у већини је случајева, па и при појави ове болести, најобичније средство, којем наш привредник у невољи прибегава. Међу тим баш пуштање крви не помаже ништа, већ на против слаби стоку, а кад неко тврди, да

је болесно грло баш услед пуштања крви оздравило, вара се, јер је то само случај, а никако последица пуштања крви. То би грло и без пуштања крви само по себи не само оздравило, већ не би изгубило ни ону снагу, коју је изгубило несмисленим пуштањем крви.

Пређимо дакле на узроке, знаке и лечење ове болести.

Често се дешава, да се у желуцу или у цревима наше стоке накупе велике количине гасова, да се трбух јако надме. Код преживара (говеди, оваца) накупе се ти гасови у бурагу, а код свиња и коња у цревима. Обично се ова појава болести код коња убраја у врсту колике (наступа), па се нарочито лечи.

Узроци и предохранујућа средства надуна. Узроци појаве надуна могу бити врло разноврсни. Свака храна, која лако превире, може да проузрокује надун. Код наше стоке јавља се надун обично услед непажљивог храњења зеленом пићом. Нарочито је опасна млада црвена детелина бујног пораста пре цветања; али надун могу да проузрокују и све остале врсте детелина и махунастих плодова (луперка, грахорина и т. д.), елда, зеље од кромпира, млади усеви (кад стока случајно у њих умакне), лишће кеља и репе; па и млада трава бујног пораста. Надун се нарочито онда лако јавља, ако је зелена пића услед дужег лежања увела или се, лежећи у гомили, загрејала, ако је стока у јутру на празан желудац халапљиво једе и одмах за тим воде пије. С тога се зелена пића не сме дуже од 24 сата држати покошена, већ ју је боље за храњење два пут дневно косити (у јутру на један сат после изласка сунца и у вечер, пре него што се ороси). Ако се зелена пића полаже стоци у смеси са сечком (исецканим сеном или сламом) и у чешћим али мањим оброцима, није тако опасна као иначе. Јутром је треба стоци давати увек само у смеси са сувом храном (сеном, сламом). Исто тако треба и покислу (мокру) зелену пићу полагати стоци у смеси са сламом или је претходно

у хладовини разастрти и просушити. Многи препоручују као врло добро предохрањујуће средство против појаве надуна услед детелине, сејање детелине у смеси са кимом (на 1 хектар око 6 кгр. кима). Све поменуће врсте хране могу тим пре да проузрокују надун, што је стока мање привикла на ту храну. Баш с тога може појави надуна често да буде узрок и ако се с пролећа нагло пређе са суве зимске хране на храњење зеленом пићом или ако се без поступног прелаза одмах пушта стока на пашу, да по вољи пасе. Најзад надун може да се јави и ако се стока храни промрзлом зеленом пићом или промрзлом сточном репом и сличном храном.

Ток ове болести је увек врло нагао, јер оболело грло може већ после неколико часова да угине, а исто тако брзо и да оздрави.

Знаци ове болести су врло уочљиви. Трбух се брзо у толикој мери надме да се и бочне јаме са свим испупче. Болесно грло неће да једе, задње ноге потури под трбух, стење, немирно је, јако се напиње али ипак зато не може ни да балега ни да пушта ветрове, убрзано дише, поглед му је укочен и као поплашен.

Лечење се мора предузети одмах и без оклевања. При лечењу ваља бити обазрив и миран, а не збуњен, што се често дешава, нарочито кад више грла од једном од надуна оболу. Пре свега треба направити уже од сламе, па га премазати катраном и њиме зајвалити болесно грло на тај начин, да се оба краја ужета привежу говечету за рогове. За тим треба снажно песницом гњечити леву бочну јаму, па ако при том почне грло да подригује или да пушта ветрове, добар је знак, јер је тада у већини случајева опасност већ прешла. Ако је трбух ипак јако надут, треба га поливати хладном водом или утерати болесника у хладну воду да стоји.

Од унутрашњих лекова нарочито је добар *салмијак-гајст*, који се може добити у апотекама, а добро га је

за сваки случај, у добро затвореним бочицама, имати увек у кући. За једно говече довољно је тога лека 25 грама, а за овцу 5 грама, само се не сме употребити чист, већ за говече помешати с једним а за овце с пола литра хладне воде. Овај лек ваља сипати болеснику у уста, најбоље пивском флашом. При томе треба грлу подићи главу на више, али не сувише много, као што то неки обично чине, па са стране преко језика сипати по мало лека и нарочито пазити, да се стока не загрдне. Док болесник један гутај не прогута не треба сипати други. При сипању лека не ваља стоци држати језик руком, јер баш језик највише помаже гутању. У оскудици овога лека, врло је добро средство, које свака кућа има, *петролеј* или како се обично зове *гас*. За говече је довољно 30 а за овцу 5 грама петролеума у смеси са шпиритусом или ракијом. И гас се сипа болеснику у уста на већ наведен начин. Са успехом се може употребити и *кречна вода* (кречница), која лежи озго на загашеном кречу. Кречне воде треба за тај посао повише употребити, све дотле, док болест не попусти. Исто тако може се употребити у повећим количинама у раствору или у смеси с водом *глауберова со* и *сона киселина*, који се лекови такођер могу добити у апотеци.

Ако и поред употребе поменутих лекова надун не попусти, или ако је таква опасност, да се на дејство тих лекова не сме чекати, онда се употребљује нарочита цев од каучука или трокар. *Цев од каучука* може се употребити и у том случају, ако говечету застане залагај у грлу, па да се њом полако потисне у желудац. Ова цев пролази кроз дрвени клип, којим се болесник зајваљује. Клип се каналом веже за оба рога, а говечету се испружи глава и врат тако, да стоје у једној правој линији (правцу), па се уљем намазана цев преко језика полако потискује кроз једњак, док год њен предњи крај не дође у бураг. Кроз ту цев ће гасови излазити из бу-

рага на поље. *Трокар* је лакше набавити. Може се добити код нашег Срп. Пољопривредног Друштва. Ова справа слична је повећем шиљу, које има своју канију, која је на доњем крају отворена, да врх шила из ње вири. При употреби ове справе треба стати с леве стране говечета леђима окренут глави болесника. Справу ваља држати у десној руци и прислонити њен врх на највеће испупчење бочне јаме (слабина), од прилике три прста испод кука, па је снажним притиском потиснути кроз кожу у бураг а у правцу раменог зглавка десне предње ноге, т. ј. треба при убадању дати трокару такав правац да би му, рецимо кад би се продужио, изишао врх код раменог зглавка десне предње ноге. Чим је то учињено, извади се шиљо, а канија остане забодена, да кроз њу излазе гасови из бурага. Ако би се доњи отвор каније случајно запушио храном, која се налази у бурагу, треба је шилом (сечивом) трокара прочистити. Чим трбух спласне, не треба канију одмах vadити, већ је озго чепом од плуте запушити, да не улази у бураг ваздух, па је треба опет отворити, кад се накнадно гасови накупе. Тек кад се примети, да се гасови више не развијају у већој количини, треба и канију извадити, па раницу мало замазати катраном. Нека се нико не боји, да ће стоци овакав убод наудити. Сваки домаћин, који повише има стоке, требао би да има ову справу са повише канија, како би могао од једном више грла на тај начин лечити, ако би се у један мах разболела. Најзад не би лоше било, кад би такву справу имала свака општина, за случај потребе својих грађана. Ствар је мала и јефтина, а кад-кад врло потребна и корисна. За говеда су трокари већи, а за овце мањи. — Ну у оскудици трокара, можемо се у невољи и обичним шиљатим ножем помоћи. Треба ножем на означеном месту пробости болеснику трбух, па пре него што се нож извади, поред његове сеченице протурити кроз рану у бураг комадић тресе или какву другу

шупљу цев. Само ваља цев на горњем крају нечим увезати да буде дебља, како не би кроз рану у бураг упала. Нож се с тога не сме вадити, док се поред њега цев не протури, што би се иначе иначе кожице просечене ране развукле, па се не би могла протурити цев у том случају.

Излечило се грло ма на који начин, треба га пошто оздрави више дана само по мало и врло опрезно хранити, а нарочито му не треба давати храну, која лако надима. Још је врло добро за време опорављања давати говечету три пут дневно по једну кашику соне киселине помешане с једним литром воде.

Дешава се, да се код неких грла често јавља надун, који дуже траје. У том случају је узрок болести друге природе, те је тада и могуће и најбоље упитати стручног лекара за савет.

Кад би се надун појавио код свиња, треба им свака пола сата давати као унутрашњи лек пуну кашичицу гаса (петролеја) у смеси са шпиритусом, ракијом или уљем. Сем тога треба свиње клистирати са сапуњавом водом или им у чмар завући комадић сапуна.

Ово су дакле средства, која при појави надуна помажу, али како је сваку болест лакше спречити него је излечити, добро би било, да сваки домаћин запамти узроке појаве ове болести, па да их отклања од своје стоке и тако стане на пут њеној појави.

Вл. Ђ.

Метиљ у пчела.

О пчелином метиљу говоре Аристотео, Вирђилије, Колумела и други стари писци, као о једном најопаснијем непријатељу пчелином. Чак у почетку овога века аутори, који су причали о пчели, готово сви без изузетка, гледали су на метиљ као на живу рану својих кованлука.

Сл. 1.

јаја у природној величини и увећана, црв и лептирица у природној величини.

Дању се ретко могу видети ови инсекти да лете, сем случаја ако их сами не гоните из места, где су се они сакрили. Ипак облачних дана можете видети како женка пред залазак сунца облеће испред кошнице, не би ли се како увукла у ову.

»Ако их узнемирите дању, вели Др. Хари, они ће летнути мало а више трчати тако брзо, да је врло тешко ухватити их и убити«.

Метиљ је за чудо окретан и бежи и лети тако, да су покрети пчела према покретима метиља веома логани. »То је, вели Реомир, најбржи инсекат, који до данас познајем«.

»Врло је интересно, вели Хубер, посматрати, с каквом хитрином лептирица метиља уме да се користи својом надмоћношћу над пчелама, којима је потребно много светлости, да би могле разликовати предмете, и пратити с колико се опрезности пчеле бране од овога толико опасног непријатеља свога«.

Лептирица метиља носи своја јаја свуда, па чак и

споља кошнице па и сами прополис служи за исхрану црвића метиља.

Пошто из јајета изађе малени црвић, он се замотава у бели свилени кокон (чауру). У почетку он личи на прост кончић, али поступно бива све већи и за време раста ждере јаја, која га окружују, тако, тако да му је потребно само да опружи главу, па да дође до хране. Он ждере похлапно и расте тако брзо, да његова кретања бивају и врло спора и кратка, а услед наглог пораста он продужује кокон, једно зато, да би добио више места за своје развиће, а друго и због тога, да би добио хране. Пошто увеличавање његовога трупа може да изазове напад непријатеља његових, који га окружују, то увиђаван инсекат укрепљује своје ново станиште и појачава његове дуварове, додајући свиленој основи кокона по мало воска и својих сопствених изметака, ради тога, како би обезбедио са спољашње стране своју нову галерију, чија је, унутарња површина проткана меком белом свилом, која не смета инсекту, да се креће без повреде свога нежна тела.

При овим радовима, инсекат, непрестано ишчекујући непријатности од стране пчела, а и по своме узрасту више приступачнији нападу, извлачи вазда своју главицу и врат, који су покривени штитићима и љушчицама толико неприступне жаокама пчелиним као и галерије, које заклањају његово тело.

Сл. 2

галерија метиља.

Сл. 3.

Слика под 3. представља црвића метиља у његовој природној величини са свима његовим одликама. Љуш-

трава главица види се на једном црвићу; а ту се виде и три пара предњих ножица, налик на нокте, и пет пари стражњих. На репу такође виде се два пара ножица, а на доњем делу леђа распоређени су органи за дисање.

Глава храна ових црвића је восак, но ако се ови црвићи хране са свим чистим воском они угину, из узрока, што у воску нема доста азота, који је преко потребан за њихово развиће. Овај појав потврђује се тиме, што црвићи метиља увек се радије задржавају на саћу старијем, у коме се налазе кошуљице, које остављају младе пчеле, пошто се излегу, него на младом саћу. И наравно, црвићи метиља једу цветни прашак и прополис (лепак); а када преду кокон, чауру, као што је познато често и дрво од оквира или дуварови кошнице за њих је пријатна храна и ово нагризају; међу тим вештачко саће скоро неће ни да погледну.

Кад се деси, да се метиљ залеже у јакој и снажној породици пчелиној, црвић ретко дође до онога пораста, до ког долази у slabим и сиромашним породицама пчелиним.

У севернијим пределима, у којима је температура стална испод 15⁰ Целзијусових кроз неколико недеља, црвић метиља може да издржи зиму само близу клупчета пчела. Доказано је већ, да породице, које зимују у нарочито утопљеним зимовницима више страдају од метиља идућег лета, него породице, које презиме на пољу, на отвореном ваздуху, пошто у првом случају не угине ни један црвић метиља.

Појав метиља у кошници и пустош, који чини његово потомство, јасно показује нам сво зло, које доноси порок, кад му се допусти да овлада драгоценом ризницом људскога срца. Лукава лептирица метиља, залегла је само неколико малених јаја, из којих су изашли црвићи, на глед врло безопасни, али допустите им да се

слободно развију, и атмосфера жића, богата пријатним мирисом меда наскоро ће се променити у непријатан задах*), весело зујање, које је се разлегало у раду срећне породице нестаће, и све оно лепо и корисно уништиће се без жалости.

Сл. 4.

Сат који је метиљ упропастио.

Кад слаба породица пчелина није кадра да покрије све сатне оквире, то саће без пчела биће ускоро испуњено јајима метиља. Тужни изглед пчела наскоро ће да покаже да је у њиховој средини нешто рђаво, а под кошнице биће покривен ситним отпацама цветна прашка, са изметцима црвића.

*) Метиљева лептирица и црвићи испуштају непријатан одвратан задах.

Ако слабу породицу не можемо да појачамо толико, да она буде кадра сама до одбрани празно саће, то ово треба уклонити из кошнице све дотле, докле породица не ојача толико, да јој ово саће буде потребно.

Од априла до октобра саће празно, па било оно из кошница, које су угинуле или узето из слабих породица, било у њему меда или не, треба без изговора окадити, сумпорним кадом, да би тако уништили јаја и црвиће метиља. Празник, кошницу или собу, у којој се ови чувају, треба добро затворити; како не би дим изашао пре него што покаже свој утицај. За кађење медног сата можемо метнути сумпор на један црепић с жаром, но треба се чувати да много не стоји на диму, пошто сумпорни дим утиче како на укус меда тако и на прополис, који позелени на одвећ јаком сумпорном каду. Сумпорног када доста је толико, колико је потребно угушити муху у соби. За кађење још је боље узети крпу уквашену у раствор сумпорни; крпа се ова упали и димом њеним окади се соба, кошница или празник, где се налазе оквири са саћем, само ово кађење треба више пута поновати.

Ако се празно саће у оквирима остави на промажном месту у растојању два или три сантиметара оквир од оквира, могу остати без опасности од метиља до маја и јуна месеца, јер услед промене ваздуха топлота је нестална, те не да, да се улежено јаје изведе. Саће у коме би се опазио метиљ, треба од времена на време надгледати и кадити сумпорним кадом.

Швајцарски пчелар Кастела чува своје саће у затвореном празнику, у који метне комад камфора. Он вели, да пчеле примају радо ово саће, и ако мирише на камфор.

У Италији, где метиљ много досађује, пошто је тамо зими врло топло има пчелара, који смештају оквири са празним саћем у празнике у које наспу на два

до три сантиметара ситног суhog песка између окрира; хелијице сваког сата испуне се песком, а последњи оквир са свим се заспе песком. Песак се овај изручи, кад се укаже потреба, да се оквири са празним саћем додаду кошницама.

Италијанске пчеле; ако само породица није одвећ слаба или обезматичена, врло успешно бране се од метиља и његовог смртоносног утицаја.

Да објаснимо: шта је главни узрок толико разорљивог утицаја метиља.

Кад обезматичена породица није у стању да произведе себи нову матицу, она онда неизбежно постаје плен метиља, ако иначе не пропадне ма којим другим узроком. Ми смо осматрали такву породицу пчелину, која је остала без матице. Махом у таквом случају пчеле не стражаре испред лета, или ако и стражаре, оне то чине сетно и немарно, а у таквом случају лептирица метиља смело упада у кошницу и смешта своја јаја, где хоће. Црвићи, који изађу из јаја такође са свим се слободно рашире по кошници као у својој кући, а пчеле све то снужено гледе, јер предвиђају, да им је и иначе породица на умору.

Како према овоме мало значаја имају сва вештачка средства и ловушке, о којима су писали стари писци. Сваки отвор, кроз који може да прође пчела, у свему је доста да и лептирица прође, а ако само једна снесе јаја, то ће ово бити доста, да уништи породицу, ма колико она била јака. Једна лептирица метиља може да снесе у кошници најмање 200 јаја, други њен нараштај снесће их иљадама, а број трећег колена достићи ће на милијоне.

Да обезматичена породица не може дати отпора метиљу — било је одавна познато Немцима. Вагнер вели, да се »у старим немачким списима говори о овоме као о питању ван сваке сумње, тако, да је оно било

примљено за правило, да ако породица пчелина буде опљачкана суседовим пчелама, сопственик опљачкане пчеле нема права да тражи накнаде од суседа, *пошто ова породица, вероватно, није имала матице те би и иначе била уништена метиљем.*“

Наравно, да се ретко догађа, да обезматичена породица заласком сунца и ноћу чува лѐто; нити се у ово доба чује пријатно зујање овакве вредне породице. Чак и за наш груби орган слуха често опажа се разлика међу зујањем срећне пчелине породице и жалосним друге, која се обезматичена налази у потпуном очајању; а зар ова разлика зујања пчелина није опажена за органе слуха лептирице метиља? Њена проициљивост, у којој често нема недостатка, слична је инстинкту грабљивих птица, које осећајући у стаду болесно живинче, облећу над главом његовом с жалосним крештањем.

Пчеларење с покретним саћем и с талијанским пчелама заједно с новим начинима пчеларења, отклонило је сву опасност, којом је некада грозио метиљ, Сада пчелари не говоре већ о успешном или неуспешном пчеларењу; код савршеног пчеларења успех или неуспех од пчеларења не зависи више од среће.

„За оног, ко зна особине метиља, пчелар, који се непрестано тужи на ту пустош од метиља, подобан је оном земљораднику, који, очистивши, последњи пут, готово изедени већ црвима, труп своје краве, тужи се на последње за то, што су му они упропастили краву (Лонгстрот).

Метиљ живи хиљадама година трудом пчела и ипак ником до данас није пало на ум, да их оне могу уништити. По природном поретку ствари у кошници, која је остала без матице, или која је остала без народа, изгубивши последњу снагу, утврђује се на рушевинама овакве кошнице метиљ, да доврши и упропасти и оно што је остало иза овакве породице пчелине.

После свега овога, што смо казали, није тешко разумети, каквим средствима можемо сачувати кошнице своје од метиља. Знајући, да су јакe породице с плоднoм матицом кадe да се бране од метиља у ма каквој то било кошници, пчелар треба да употреби сва могућа средства, да су му пчеле у добром стању. Тада ће се оне, саме, много боље чувати од метиља, но што ћемо их ми моћи лечити и спасавати од метиља.

Неискусни пчелари мисле, да је кошница пропала, ако у њој нађу неколико црвића од метиља. Нека они знају, да готово у свију прородица пчелиних, а нарочито пчела наших домаћих, ма како оне биле јакe, увек се може наћи у кошницама неколико од ових и сличних непријатеља.

После свега овога, разуман пчелар знајући, да је предохрана боља од лечења, стараће се да уништи црвиће метиља што је могуће раније. Уништај једног црвића метиља нарочито женке у своје време, раније, много је корисније, но доцније стотинама их потући, кад метиљ обузме сву кошницу.

Употреба камфора ради лечења од метиља може бити само надежна утеха нека у спасавању кошница од пропасти, али рационалан пчелар ретко ће ово невино средство употребљавати; а ја га у течају 4—5 год. мога пчеларства нисам до сада употребљавао, а нисам имао ни потребе.

ЗЕМЉОРАДНИЧКЕ ЗАДРУГЕ.

Пре три године, личном и приватном иницијативом неких родољуба српских, почеле су се у Србији оснивати земљорадничке задруге, где се удружују више домаћина у циљу, да се заједнички помажу и старају око прибављања потребних намирница за земљоделски рад.

Истина је, да наш сељак из године у годину нагло опада како у материјалном, тако и у моралном погледу, а да највећи део српског народа сачињава сељак, то је познато: па кад он, као најмоћнији фактор у држави слаби и упропашћава се, то онда неминовно следује: да са пропашћу српског сељака у материјалном и моралном погледу, упоредо иде пропаст у истоме правцу и српске државе.

Да би се томе очевидноме злу доскочило, држава је помоћу својих органа радила да томе стане на пут, али као што статистички подаци показују, није успех био повољан.

Оснивањем земљорадничких задруга у подунавској Јасеници, Лепеници и Посавини успело се, и ако је тек почетак, да се сељачки сталеж за сада у неколико унапреди у моралном и материјалном погледу.

Довољно ће бити за наше читаоце, ако их бар у неколико упознамо с коришћу коју има наш сељак од земљорадничких задруга.

Земљорадничка задруга је удружење, где сви задругари солидарно јамче целим својим имањем — један за све а сви за једног, — тиме дају могућности, да и сиромашнији могу доћи до потребног новца за подмирење најнужнијих потреба домаћих, без да падну у руке каквом зеленашу, само они морају бити људи од реда, који ће своје обавезе тачно и савесно испуњавати и које опет остали задругари знају какви су радници и каквог су владања.

У земљорадничким задругама не може сваки постати члан, ту се тражи, да задругар мора живети у оној општини где се налази задруга, да је пунољетан грађанин, који има право да располаже својим имањем и који ужива сво грађанско право, да је познат као поштен и уредан човек који се не одаје страстима као пијанству, картању, нераду, зеленаштву и т. д.

Само из овога видеће се, да земљорадничка задруга помаже земљорадника у *материјалном погледу*, дајући му новац, да може подмити своје домаће потребе, а да не падне у руке зеленашу, који га за кратко време упропасти; да може набавити потребне, добре и савремене пољопривредне справе и алате, који ће му помоћи, да што боље и на време уради своју земљу и да што више рода с ње скине; да може свој производ на време обрати и по бољу цену продати и т. д.

Земљорадничке задруге утичу на задругаре и у *моралном погледу*, јер се по правилима тих задруга примају за задру-

гаре само добри и поштени људи, — тамо немају посла лопови, каишари, зеленаши, пијанице, картароши и т. д., те према томе, сваки се чува од порока, да би могао бити члан те задруге, а који пак има какав порок избегава га и поправља се да би га доцније примили у задругу, јер људе наклоњене пороку тамо не примају.

Да би наши читаоци имали што бољи појам о земљорадничким задругама и како оне утичу на друштвени препорођај, наводимо из говора г. Мих. Аврамовића управника Подунавске окружне задруге, који је држао на учитељској скупштини у Крушевцу 3. августа 1897. год. један део који гласи:

»Што највише пада у очи код ових установа, то је принцип солидарног јемства, који, поред сигурности коју даје повериоцу, садржи у себи толико моћних и корисних клица за неговање узајамности, слоге, браства и поверења међу људима, да се у том погледу никаквим другим средством не би могло заменити. Солидарно јемство сузбија егоизам, оно отклања многобројне сметње и несугласице, оно сузбија несавесне испаде и прохтеве појединаца, који понајлак али стално хватају корена на нашим селима; оно зближује људе и ствара међу њима такав однос, какав само истинске слуге хришћанског морала могу пожелети. Један свештеник немачки вели, да је земљорадничка задруга у његовом селу за две-три године много више учинила за наравствено поправљање сељака, него свеколике његове молитве и проповеди за десет година. У једном селу у старом смедеревском округу, где су сви сељани без изузетка, били одани картању, данас више од половине села, сви они који су задругари земљорадничке задруге, не играју карте. Па оне честе ситне крађе, потрице, свађе, од којих тако много штете трпи наше сеоско становништво — све се то отклања и умањава сваким даном све више.

»Но, и ако начело солидарног јемства врши тако благотан утицај на поправку односа људских, на њихов живот и понашање, има врло велики број оних, који би могли бити посве користи и ваљани задругари земљорадничке задруге, али се уздржавају од приступа у задругу само зато, што треба солидарно да јамче за све остале задругаре. Они мисле, ако пристају на солидарно јемство, да им је имање већ у опасности. Непознати са основима земљорадничких задруга, они не могу сами ни да увиде, да је солидарно јемство само један

облик у којем се задруга појављује пред својим повериоцима да им улије веру за њихов новац. У ствари се ни један задругар не излаже већем ризику, него што би се изложио кад би се на другом месту задужио. Сваки одговара за свој дуг, а пошто је делокруг задруге тако мали да је лако познавати и контролисати све задругаре, пошто се даље пази ко се у задругу прима, коме се у зашто даје позајмица, то ретко кад може да се деси, да се задруга превари и да прими у задругу неког који то не заслужује, или да да некоме позајмицу који је никад неће моћи вратити. У Немачкој има више од 3000 земљорадничких задруга, од којих је добра четвртина стара скоро педесет година; у Италији их има више од 500, у Аустро-Угарској око 300, у Француској близу 600, па онда у Швајцарској, Белгији, Енглеској и т. д. Негде се оне од скора оснивају, а негде имају десет, двадесет и више година. И за све то дуго време, у којем се измењали толики догађаји, толике катастрофе, финансиске и трговачке, толики ратови, земљорадничке задруге су се победоносно одржале и *ни једна није до данас оштетила, ни за једну пару, ни своје задругаре ни своје повериоце.* За време рата с Аустријом у 1866. години, за време рата с Француском у 1870. години, кад се већина трговачких банака налазила у опасности, кад трговина немачка није могла нигде да нађе капитала и кредит, кад су сви новчани заводи морали да враћају депозите и штедионичке улоге, кад су државне артије немачке нагло падале, *земљорадничким задругама ниђен је толики новац на штедњу, да су морали да одбијају улагаче, јер су понуде биле шако многе и велике, да су прелазиле пошребе задруга.*

»Из овога се најбоље види колико су земљорадничке задруге сигурне и како мало разлога имају људи да се боје што ће солидарно јамчити ако у задругу ступе.«

Да се ова спасоносна установа — земљорадничке задруге, што пре одомаћи код нас, чији је благотворан утицај на нашег сељака признао и г. Министар Привреде и Народна Скупштина, ставивши јој на расположењу повећи један фонд, нужно је, да ову корисну установу прихвате на првом месту свештеници и учитељи, јер им и сама њихова дужност налаже да раде на материјалном побољшању народном, пошто се они налазе у непосредном додиру с народом; да обавештавају и упознају народ с правилима земљорадничке задруге, и да свим силама озбиљно раде на оснивању њиховом, јер ће тиме с једне стране

помоћи себи и својој отаџбини, а с друге, урадити овде на земљи за спас свог ближњег оно, што су као добри хришћани и Срби дужни да ураде.

НИ КУВАНОЈ НЕ ВЕРУЈ.

Наш народ не долази често цркви, ал кад може и хоће он то с вољом ради, а нарочито о великим празницима лети и зими, као што је већ познато.

Кад је црква удаљена од села, онда се још раније договоре, па онај удари на оног, онај на другог и тако редом, док се не искупе у гомилице, па тако се упуते цркви.

И наша црква беше у другом селу, па неколико њих домаћина договоре се да о Божићу заједно оду.

Печенице беху већ скоро готове кад прва прангија груну а уз њу звоно јави да ће скоро почети јутрење.

Народ се креће цркви, а неки су и раније били отишли. Сви су ради да се у цркви Богу моле, да узму нафору за се и своје у дому, па кад се врате да поздраве кућу са „Христос се роди!“ да даду сваком по нафору да окусе најпре св. црквом благословензалогај, па после домаћица приступи домаћем обреду: те их запоји вином да су здрави и румени, прогутају пупољак од дрена да буду чврсти и здрави као дрен, окусе од печеног врацца да буду лаки, од печеног дулека као предохрану од гушобоље и окусе од печенице да се гоје. — Такав беше у њих обичај.

И газда Миша беше већ дошао Марковој кући, па да ударе на Милана, па на Лазу, па на Благоја и друге, те по обичају оду цркви; ал кад дођоше Благојевој кући он их задржа. Како би било, вели Блажа, да ми попијемо по једну грејаницу, колико да се загрејемо.

— Таман посла! рече Марко, зар то не би била брука?

— Па, Бог нек опрости, рече Лаза, видите како је на пољу: снег велики, пута нема а вејавица да вас Бог сачува!

Тамо, овамо, и они решише да попију по једну!

Ракија брзо стиже а стара шљивовица беше укртила па само трчи у грло.

Тако по једну, другу, па трећу, па хладну.... па дај мезе и то баш од печенице.

Благојева Јана цикну на такво тражење и сва се кућа узбуну, њу је заболело, тешко јој је, што баш њена кућа на тако благ дан да се грешу о свету цркву и да криши освећене обичаје; ал' куд ћеш ти пијаним људима доказати шта ваља да раде.

Кад деца сназише шта ови матори раде с печеницом, дигоше децу и направише дерђаву, тражећи да се и њима да.

Док Јана ташкаше децу и говораше им како »не ваља« тако без реда да једу, пробише у кујну гласови:

Пошиј је, Лазо.

Попиј је, брато!

Теби је дато,

На дну је слатко!

— Загорчало вам, да Бог да! мрмљаше сирота Јана. Па видећи докле су ови дотерали, прикупи чељад, прекрести се, изврши најпре домаћи обред: запоји свако дете по трипут вином у име Оца, Сина и Св. Духа, окусише дрен, врапца, па и од печенице, а деца пуна радости.

*

Благоје леже да поспаву а остали кренуше кући, ал у путу се предомислише па хајд у механу. Цигани их сназили, па за њима, те готова посла.

Они се тако млате по механи, а њихови код куће чекају док они из цркве дођу; деца вриште хтела би печенице а нико не сме да дирне док домаћин не дође.

Из њихових кућа разлетеше се млађи да их траже, и нађоше их у механи. Зову их кући, али ракија не зна за Божић.

И по њиховим кућама изврши се домаћи обред и њихови ручаше, ал какав је ручак на благ дан кад је домаћин пијан, познато је.

Кад се сутра дан нађоше ови иначе добри људи, поздравивши се са стидом. Брука је пукла по селу, па се после и даље раструбила те оставила и узречицу »Журе се ка М.....ни цркви“.

Миша је кривио Благоја, Благоје Марка, а Милан рече да се још онда сетуо оне народне: »Први дан Божића не пије се ракија«, ал је ка' рачунао да је то тек онако речено, а сад вели, видим, да то није цабе.

— Па што си пио? пита га Миша.

— Па, велим: зимње доба, црква просто далеко, а и ракија је кувана па препланула и излапила, а медом умекшана, рече Милан.

Излапила, излапила! смејаху му се.

— Е, сад знам, вели Милан, и од сада ћу свакоме рећи: »Ни куваној не веруј!«

Кад се једанпут нађоше с Јаном, па почеше о Божићној ракији, а Милан рече: душе ми Јано, ако ти ниси свему крива.

— А што Јаблане? пита га Јана.

— Па мора бити да си манђијала ракију.

— Богме не знам да сам ја манђијала, ал добро сам ви-дела како вам се беше ракија усладила; па ракију служим а по глави ми се врти она народна реч; »Баш кад ти се услади остави!« И доиста кад би се на то пазило, нити би који од прејела боловао, нити би се људи опијали па брукали. Па што брукају себе, но што рђав пример дају млађима!

— Гле, гле, Јане, баш ова узе да нас шкољује, смејући се рече Миша.

Милан се беше нешто замислио а Миша га муну десном: »Хеј, што се и ти не смејеш?«

— Какво црно смејање, зар се обрукали па сад ми је до смејања; мени је криво, и ја сам омрзо ракију, да јој ни миру не осетим.

Збиља, људи продужи Милан: мислим се нешто шта је ракија зла починила, шта је пријатеља завадила, шта је глава полупала, шта је људи упропастила и домове им затворила; ама, кад она нас обрука, онда шта неће с другим учинити.

— Е, Бога ми, ваља је паметно пити, рече Миша.

— Па ни ми је нисмо баш тако пили, ал видиш шта с нама уради! И зар то није брука? Пошли људи на Божић цркви, па се нализали ракије, па се разлудовали по механи: чељад чека нафору, те најпре благословљен залогај у уста да метне и дотле ништа не окуша, а ми се најпре залажемо ракијом, па заборављамо и св. цркву и нашу кућу и наше лепе обичаје, те се на овако благ дан грешимо о цркву а загорчавамо радост куће наше. Па знаш ли ти, да је све ударило у спрдњу с нама.

— Ја, свету је сад само до тога, рече Миша.

— А, знаш ли шта деца раде? Из куће тога Миладина, матора се крене с унуком цркви, па удари на Станку Ђушину да оду заједно, и онај се мали окрете баби: »да не ћеш ти

цркви, ка' дека Милан на Божић?!« Е, где ти њега — багане, а уме то да каже. Мал' не пукох од муке кад ми матора то причаше, завршујући речима: »Црни Милане, шта си доживео да ти се и деца смеју!»

— Па, шта велиш, омрзео си ракију? пита Лаза.

— И не пијем је више никако; јер кад она зна да од паметних људи гради будале, што да не бежим од зла?

— Па и ја не пијем, рече Лаза.

— Ни ја, вели Блажа.

*

Овај немио догађај имао је ту добру страну, што су се многи не само ту већ и у околним селима оставили ракије, и што си их доцније могао чути још и где се хвале: један, како је од оне ракије што би је попио, купио соли и обућу за кућу, други је купио одело те не мора зими да цвокоће; трећи, како му је ракија платила порезе те сад може сербез кмета у очи да погледа; четврти, како му је ракија исплатила неки дуг, те сад не мора да се крије од повериоца и да стрепи од продаје; пети, како је за ону ракију што би попио, узео не знам колико новаца те купио дан орања, па ужива што је он ракији подвалио а не она њему. Тако, вели он, кад она уме да завађа људе, да разбија главе, да гаси огњишта и да рађа зла, умем и ја њу да дотерам, па да ми рађа шеница, кукуруз и што ја хоћу.

Ето, тако је то било.

Да, мал не заборавих да вам кажем, како Миша, не само није оставио ракије, већ се још и пропио, па дотерао дотле, да му се све продало. Он је испустио душу у цибри код једне казанџинице. Жалили смо га што је дозволио да га ракија упропасти, али смо се на њему и уверили: да има људи, који добро виде да им нешто шкоди и да их пропасти води, али и да им ни пријатељски савети ни угледни примери не помажу.

Доцније на стубу његове крстаче, неко је плајвазом написао ово:

»Чувајте се пића, беж'те од ракије!
Јер је у њој отров, гори но у змије;
Змија печи али од ње један страда,
Због ракије цела кућа вам пропада.«

Пош Јова из Крњева.

